

Nr 6 A.

Godkänd av första kammaren den 13 juni 1919.

Godkänd av andra kammaren den 13 juni 1919.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

(Statsutskottets utlåtanden nr 6 A, 117, 118, 123, 133, 150, 151, 159, 160, 161, 162, 167, 168, 182, 183, 188 och 204.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut:

Departementet.

1:o) I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t, sedan numera handläggningen av ärenden angående regering och riksdag överflyttats från civildepartementet till justitiedepartementet, under andra huvudtiteln upptagit de hittills under sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie anslagen till lönefyllnad åt statsministern, 6,500 kronor, samt för avlöning åt statsråden utan departement, 45,000 kronor.

Riksdagen har i riksstaten för år 1920 uppfört ifrågavarande anslag under andra huvudtiteln med oförändrade belopp; vilket riksdagen velat här för Eders Kungl. Maj:t anmäla.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har, under åberopande av punkt 1 av det vid sjätte huvudtiteln av statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919, föreslagit riksdagen att *dels* från och med år 1920 fastställa sådan ändring i avlöningsstaten för civildepartementet, att därå uppförda anslag till två för tjänstgöring såsom statsrådsvaktmästare avsedda förste vaktmästare ur staten uteslutas, *dels ock* från och med samma år höja det ordinarie anslaget till departementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli, nu 205,400 kronor, med 2,200 kronor till 207,600 kronor.

Riksdagen har *dels* från och med år 1920 fastställt sådan ändring i avlöningsstaten för civildepartementet, att därå uppförda anslag till två för tjänstgöring såsom statsrådsvaktmästare avsedda förste vaktmästare ur staten uteslutas,

dels ock från och med samma år höjt det ordinarie anslaget till departementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli, nu 205,400 kronor, med 2,200 kronor till 207,600 kronor.

3:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 2) att för en extra byrå för fattigvårdsärenden i civildepartementet på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 27,400 kronor.

Riksdagen har för *en extra byrå för fattigvårdsärenden i civildepartementet* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 27,400 kronor.

4:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till avlönande av *en extra föredragande inom civildepartementet för mål hos regeringsrätten* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 7,000 kronor, därav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

5:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvode åt *en extra föredragande inom civildepartementet för stadsplane- med flera ärenden* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

Regeringsrätten.

6:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5) att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till regeringsrätten, nu 93,700 kronor, med 800 kronor till 94,500 kronor.

Riksdagen har från och med år 1920 höjt det *ordinarie anslaget till regeringsrätten*, nu 93,700 kronor, med 800 kronor till 94,500 kronor.

Överståthållarämbetet.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6) att från och med år 1920 höja det *ordinarie anslaget till överståthållarämbetet*, nu 97,822 kronor, med 800 kronor till 98,622 kronor.

Riksdagen har från och med år 1920 höjt det *ordinarie anslaget till överståthållarämbetet*, nu 97,822 kronor, med 800 kronor till 98,622 kronor.

8:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 7) att för provisorisk förbättring av de hos överståthållarämbetet anställda manliga och kvinnliga extra tjänst innehavares avlöningsförmåner på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 15,100 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser anställande av ytterligare en tjänsteman å överståthållarämbetets kansli, har icke givit riksdagen anledning till annan erinran än att, då tjänsten icke lär kunna tillsättas förr än omkring halva innevarande år förflutit, det å 1919 års tilläggsstat för ändamålet äskade anslaget synes böra beräknas endast för senare halvåret och sålunda nedsättas till 1,075 kronor.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit skäl till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, får alltså beträffande 1920 års stat anmäla, att riksdagen för *provisorisk förbättring av de hos överståthållarämbetet anställda manliga och kvinnliga extra tjänst innehavares avlöningsförmåner* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,100 kronor.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8) att till fortsatt utgivande av tidningen »Polisunderrättelser» på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 78,000 kronor.

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får alltså beträffande framställningen under förevarande punkt anmäla, att riksdagen till fortsatt utgivande av tidningen »*Polisunderrättelser*» på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 78,000 kronor.

10:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 9) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *bestridande av utgifter för registrering av automobiler* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 5,300 kronor, att i första hand utgå av inflytande avgifter för registrering av automobiler.

Landsstaten.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 10) föreslagit riksdagen medgiva, att landshövding må äga att för högst tolv tjänsteresor årligen från residensstaden till Stockholm och åter åtnjuta ersättning för resekostnaden enligt gällande resereglemente.

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, har alltså medgivit, att landshövding må äga att för högst tolv tjänsteresor årligen från residensstaden till Stockholm och åter åtnjuta ersättning för resekostnaden enligt gällande resereglemente.

12:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 11) *dels* fastställa sådan ändring i den ordinarie avlöningsstaten för landsstaten, att därå från och med år 1920 uppföras för Uppsala län en länsbokhållare av första lönegraden med en årlig avlöning av 3,600 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,400 kronor tjänstgöringspenningar samt för vardera av Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län en länsbokhållare av andra lönegraden med en årlig avlöning av 3,200 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, vartill för samtliga nu ifrågavarande befattningshavare kunna komma tre ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år, det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år och det tredje, jämväl med 500 kronor, efter än ytterligare fem år; *dels* medgiva, att å ordinarie stat från och med år 1920 vid vardera av länsstyrelserna i Värmlands och Malmöhus län må uppföras ytterligare ett kvinnligt skrivbiträde samt vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ytterligare två kvinnliga skrivbiträden, vilka biträden skola äga åtnjuta avlöning till belopp och under villkor, som i statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 januari 1919 föreslagits i fråga om biträden av första graden vid länsstyrelserna i landsorten i allmänhet; *dels* medgiva, att å den ordinarie avlöningsstaten för landsstaten må från och med år 1920 uppföras ortstillägg till nedannämnda tjänstemän och betjante vid landsstaten i Västernorrlands län med följande belopp, nämligen till 1 landssekreterare med 300 kronor, 1 landskamrerare med 300 kronor, 2 länsassessorer med vardera 200 kronor, 1 länsnotarie av första lönegraden med 150 kronor, 1 länsnotarie av andra lönegraden med 150 kronor, 1 länsbokhållare av första lönegraden med 150 kronor, 4 landskanslister med vardera 100 kronor, 3 landskontorister med vardera 100 kronor, 3 skrivbiträden med vardera 100 kronor och 2 vaktmästare med

vardera 75 kronor ävensom till 1 landsfogde med 200 kronor, 6 härads-skrivare med vardera 200 kronor och 29 landsfiskaler med vardera 200 kronor; *dels*, vid bifall till vad i nästföregående stycke föreslagits, besluta sådan ändring i anmärkningen 2) under de av 1918 års riksdag enligt skrivelse nr 415 i samband med regleringen av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare beslutade tillägg till avlöningsstaterna för vissa angivna verk och institutioner; att, därest bostad med bränsle anvisas åt vaktmästare vid länsstyrelsen i Västernorrlands län, han för sådan förmån skall av lönen avstå 225 kronor för år; *dels ock* höja det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna, nu 1,300,250 kronor, med 54,200 kronor till 1,354,450 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å den ordinarie av-löningsstaten för landsstaten av ytterligare en länsbokhållare av första lönegraden för Uppsala län samt en länsbokhållare av andra lönegraden för vartdera av Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län har riksdagen ansett sig böra bifalla. Ej heller har riksdagen funnit något att erinra emot, att å ordinarie stat uppföras ytterligare två skrivbiträden vid länsstyrelsen i sistsagda län samt ett skrivbiträde vid vardera av länsstyrelserna i Värmlands och Malmöhus län.

Eders Kungl. Maj:ts framställning om beredande av ortstillägg till vissa tjänstemän och betjante vid landsstaten i Västernorrlands län har riksdagen likaledes funnit sig kunna bifalla.

Då riksdagen ej heller i övrigt haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, får riksdagen — under hänvisning likväl till vad riksdagen i sin skrivelse nr 223 anfört i fråga om reglering av de kvinnliga biträdenas löneförmåner — sålunda anmäla, att riksdagen *dels* fastställt sådan ändring i den ordinarie av-löningsstaten för landsstaten, att därå från och med år 1920 uppföras för Uppsala län en länsbokhållare av första lönegraden med en årlig avlöning av 3,600 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,400 kronor tjänstgöringspenningar samt för vartdera av Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län en länsbokhållare av andra lönegraden med en årlig avlöning av 3,200 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, vartill för samtliga nu ifrågavarande befattningshavare kunna komma tre ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år, det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år och det tredje, jämväl med 500 kronor, efter än ytterligare fem år; *dels* medgivit, att å ordinarie stat från och med år 1920 vid vardera av länsstyrelserna i Värmlands och Malmöhus län må upp-

föras ytterligare ett kvinnligt skrivbiträde samt vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ytterligare två kvinnliga skrivbiträden, vilka biträden skola äga åtnjuta avlöning till belopp och under villkor, som av innevarande riksdag beslutats i fråga om biträden av första graden vid länsstyrelserna i landsorten i allmänhet;

dels medgivit, att å den ordinarie avlöningsstaten för landsstaten må från och med år 1920 uppföras ortstillägg till nedannämnda tjänstemän och betjante vid landsstaten i Västernorrlands län med följande belopp, nämligen till 1 landssekreterare med 300 kronor, 1 landskamrerare med 300 kronor, 2 länsassessorer med vardera 200 kronor, 1 länsnotarie av första lönegraden med 150 kronor, 1 länsnotarie av andra lönegraden med 150 kronor, 1 länsbokhållare av första lönegraden med 150 kronor, 4 landskanslister med vardera 100 kronor, 3 landskontorister med vardera 100 kronor, 3 skrivbiträden med vardera 100 kronor och 2 vaktmästare med vardera 75 kronor ävensom till 1 landsfogde med 200 kronor, 6 häradsskrivare med vardera 200 kronor och 29 landsfiskaler med vardera 200 kronor;

dels beslutat sådan ändring i anmärkningen 2) under de av 1918 års lagtima riksdag enligt skrivelse nr 415 i samband med regleringen av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare beslutade tillägg till avlöningsstaterna för vissa angivna verk och institutioner, att, därest bostad med bränsle anvisas åt vaktmästare vid länsstyrelsen i Västernorrlands län, han för sådan förmån skall av lönen avstå 225 kronor för år;

dels ock höjt det ordinarie anslaget till *tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna*, nu 1,300,250 kronor, med 54,200 kronor till 1,354,450 kronor.

13:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 12), att det i kungl. brevet den 18 juni 1915 stadgade villkoret, att den, som erhåller ordinarie befattning vid länsstyrelsen i Stockholms län, skall, utöver skyldigheten att vara underkastad de för tjänstemän och betjante vid länsstyrelser i allmänhet gällande avlöningsvillkor, vara pliktig, därest Stockholms län upphör såsom administrativ enhet, att efter Eders Kungl. Maj:ts förordnande tjänstgöra hos länsstyrelse, som har att övertaga göromål från länsstyrelsen i Stockholms län, eller, om Eders Kungl. Maj:t vid tiden för länsstyrelsens indragning eller framdeles finner lämpligt så föreskriva, låta sig förflyttas till annan befattning inom statsförvaltningen, ej vidare från den tid Eders Kungl. Maj:t bestämmer skall äga tillämpning.

Ett bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning innebär, att den sedan år 1908 under utredning varande frågan om Stockholms läns upphörande såsom administrativ enhet nu avskrivits, då genom denna utredning måste anses hava ådagalagts, att de fördelar, huvudsakligen en viss besparing i statsutgifter, som skulle vinnas genom Stockholms läns indragning, ej uppväga de stora olägenheter i olika avseenden, som en dylik förändring skulle medföra för den övervägande delen av länets befolkning. Riksdagen, som funnit vad i ifrågavarande avseende anförts övertygande och i övrigt ej haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, har sålunda medgivit, att det i kungl. brevet den 18 juni 1915 stadgade villkoret, att den, som erhåller ordinarie befattning vid länsstyrelsen i Stockholms län, skall, utöver skyldigheten att vara underkastad de för tjänstemän och betjante vid länsstyrelser i allmänhet gällande avlöningsvillkor, vara pliktig, därest Stockholms län upphör såsom administrativ enhet, att efter Eders Kungl. Maj:ts förordnande tjänstgöra hos länsstyrelse, som har att övertaga göromål från länsstyrelsen i Stockholms län, eller, om Eders Kungl. Maj:t vid tiden för länsstyrelsens indragning eller framdeles finner lämpligt så föreskriva, låta sig förflyttas till annan befattning inom statsförvaltningen, ej vidare från den tid Eders Kungl. Maj:t bestämmer skall äga tillämpning.

14:o) Såsom riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen höjt det ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt extra länsnotarier m. m., nu 311,000 kronor, med 72,000 kronor till 383,000 kronor.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14) att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till fögderiförvaltningarna, nu 2,253,531 kronor, med 7,200 kronor till 2,260,731 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under punkt 12 anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen från och med år 1920 höjt det *ordinarie anslaget till fögderiförvaltningarna*, nu 2,253,531 kronor, med 7,200 kronor till 2,260,731 kronor.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 15), att häradskrivaren i Sjöbo fögderi av Malmöhus län Anders Wettermark må för rätt till åtnjutande av med hans befattning förenade ålders-tillägg från och med år 1918 tillgodoräkna sig — förutom tjänstgöring såsom kronofogde — jämväl tjänstetid från och med den 29 september 1905 till den 24 november 1911 såsom lantränsmästare i Jämtlands län.

Då riksdagen på de särskilda skäl, som i förevarande fall blivit anförda, finner sig böra bifalla vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, vill riks-

dagen emellertid uttala, att riksdagen härigenom icke får anses hava tagit ställning till frågor i allmänhet av liknande beskaffenhet som denna.

Riksdagen har medgivit, att häradskrivaren i Sjöbo fögderi av Malmöhus län Anders Wettermark må för rätt till åtnjutande av med hans befattning förenade ålderstillägg från och med år 1918 tillgodoräkna sig — förutom tjänstgöring såsom kronofogde — jämväl tjänstetid från och med den 29 september 1905 till den 24 november 1911 såsom lantränkmästare i Jämtlands län.

17:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 16) att på extra stat för år 1920 ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag av 600,000 kronor att, huvudsakligen under de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1908 angivna villkor för åtnjutande av bidrag från anslaget, användas till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet, där sådan kan av förhållandena påkallas, under medgivande tillika, *dels* att av detta anslag erforderligt belopp må användas till åtgärder i särskilda fall för grövre brotts upptäckande och misstänkta personers efterspanande och gripande, *dels ock* att Eders Kungl. Maj:t må av anslaget använda lämpligt belopp till årsarvode åt den polistjänsteman, som förordnas att inom civildepartementet biträda ej mindre vid förande av register över den polisstyrka, som kan komma att ur vissa städers poliskårer ställas till länsstyrelsernas förfogande för beredande av polisskydd vid oroligheter å rikets landsbygd, än ock vid beredning inom departementet av frågor om samma polisstyrkas användning i förekommande fall.

Riksdagen, som förutsätter, att anslaget kommer till användning efter samma principer som hittills varit fallet samt att vid beviljande av bidrag från detsamma största möjliga sparsamhet iakttages, har funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Riksdagen har alltså på extra stat för år 1920 ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag av 600,000 kronor att, huvudsakligen under de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1908 angivna villkor för åtnjutande av bidrag från anslaget, användas till *avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet*, där sådan kan av förhållandena påkallas, under medgivande tillika, *dels* att av detta anslag erforderligt belopp må användas till åtgärder i särskilda fall för grövre brotts upptäckande och misstänkta personers efterspanande och gripande, *dels ock* att Eders Kungl. Maj:t må av anslaget använda lämpligt belopp till årsarvode åt den polistjänsteman, som förordnas att inom civildepartementet biträda ej mindre vid förande av register över den polisstyrka, som kan komma att ur vissa städers poliskårer ställas till

länsstyrelsernas förfogande för beredande av polisskydd vid oroligheter å rikets landsbygd, än ock vid beredning inom departementet av frågor om samma polisstyrkas användning i förekommande fall.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17) att till juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt ersättning åt lappfogdar och lappförmän ävensom ordningsmän inom lappbyarna m. m. på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 37,350 kronor.

Riksdagen, som icke funnit skäl till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, har alltså till *juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt ersättning åt lappfogdar och lappförmän ävensom ordningsmän inom lappbyarna m. m.* på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 37,350 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

19:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18) att från och med år 1920 höja det bestämda ordinarie anslaget under anslagstiteln »väg- och vattenbyggnadsstaten», nu 137,800 kronor, med 3,200 kronor till 141,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit riksdagen anledning till erinran, och har riksdagen sålunda från och med år 1920 höjt det *bestämda ordinarie anslaget under anslagstiteln »väg- och vattenbyggnadsstaten»*, nu 137,800 kronor, med 3,200 kronor till 141,000 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 19) att till förstärkning av arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt i väg- och vattenbyggnadsdistrikten på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 35,600 kronor.

Vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit har icke givit riksdagen anledning till annan erinran, än att riksdagen funnit de arbetsuppgifter, som skulle komma att åligga det föreslagna kvinnliga biträdet av andra lönegraden, icke motivera högre anställning än som biträde i första lönegraden samt att, då båda biträdesbefattningarna icke lära kunna tillsättas, förrän omkring halva innevarande år förflutit, det å 1919 års tilläggsstat för ändamålet äskade anslaget synes böra beräknas endast för senare halvåret. På grund härav kan förevarande anslag nedsättas med 425 kronor till 35,175 kronor samt det å tilläggsstat för år 1919 äskade anslaget med 1,575 kronor till 5,355 kronor eller i runt tal 5,350 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till *förstärkning av arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt i väg- och vattenbyggnadsdistrikten* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 35,175 kronor.

21:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20) att till expenser för allmänna arbeten, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 35,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning har riksdagen funnit sig böra bifalla och har sålunda till *expenser för allmänna arbeten*, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 35,000 kronor.

22:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 21) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *vägundersökningar*, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 45,000 kronor.

23:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 22) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor till *undersökningar av mindre hamnar och farleder* ävensom till *upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar*, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag.

24:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 23) att på extra stat för år 1920 ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har alltså på extra stat för år 1920 ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande till *understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader* samt *upprepning av åar och farleder* ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

25:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 24) att såsom bidrag till bestridande av kostnaden för förbättring av Visby hamn i enlighet med av Eders Kungl. Maj:t fastställd plan bevilja ett anslag av 900,000 kronor samt därav såsom reservationsanslag på extra stat för år 1920 anvisa ett belopp av 150,000 kronor.

Av den i ärendet lämnade redogörelsen framgår, att en om- och tillbyggnad av Visby hamn synes för samfärdseln med Gottland vara ett så oavvisligt behov, att åtgärder i sådant avseende näppeligen böra

uppskjutas. Likaledes synes utredningen visa, att kostnaden för hamnarbetena i fråga bliva så betydande, att bidrag därtill från statens sida måste anses vara påkallat. Riksdagen finner sig därför böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag om att statsanslag till arbetena anvisas.

Vid prövning av det belopp, som lämpligen må böra beviljas, har riksdagen emellertid stannat vid ett anslag å 750,000 kronor. På den för de återstående arbetena fastställda kostnadsberäkningen, som uppgjordes i februari 1918, har nämligen vid en i oktober samma år verkställd ny beräkning å material- och arbetspris lagts ytterligare 30 procent eller en ökning i runt tal på hela arbetet med 500,000 kronor. Om nödvändigheten av denna senare stegring i kostnadsberäkningarna har riksdagen icke känt sig övertygad. Tvärtom synes det riksdagen, som om det gives starkare skäl för antagandet, att de i februari 1918 beräknade prisen skola — därest arbetsplanen i övrigt befinnes hållbar — visa sig motsvara det faktiskt erforderliga beloppet. Till en så begränsad kostnad utgör beloppet, 750,000 kronor, ett proportionellt sett något högre bidrag än det av Eders Kungl. Maj:t äskade anslaget, 900,000 kronor, enligt den högre kostnadsberäkningen. Av sagda belopp, 750,000 kronor, har riksdagen ansett 125,000 kronor böra anvisas å 1920 års stat.

Vidkommande det av Eders Kungl. Maj:t för erhållande av statsbidrag ifrågasatta villkoret, att Visby stad icke skulle utan Eders Kungl. Maj:ts samtycke få till enskild försälja någon del av hamnområdet, har riksdagen icke kunnat bilda sig bestämd uppfattning, huruvida sådant villkor skäligen bör uppställas beträffande hela området eller bör begränsas till vissa delar av detta. Riksdagen förutsätter därför, att denna fråga göres till föremål för förnyad omprövning, och att Eders Kungl. Maj:t vid utlämnande av statsbidraget därutinnan meddelar de bestämmelser, vartill en sådan förnyad prövning kan föranleda.

Under återopande av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen såsom bidrag till bestridande av kostnaden för *förbättring av Visby hamn* i enlighet med av Eders Kungl. Maj:t fastställd plan beviljat ett anslag av 750,000 kronor samt därav såsom reservationsanslag på extra stat för år 1920 anvisat ett belopp av 125,000 kronor.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25) att till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, till *bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda*

vägar på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

27:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen besluta (punkt 26), att i avseende å de statsbidrag, som för år 1920 kunna av riksdagen beviljas till väganläggningar och vägförbättringar samt till bro- och hamnbyggnader ävensom upprepning av åar och farleder, skola gälla de allmänna villkor och bestämmelser, vilka finnas intagna i riksdagens skrivelser den 31 maj 1907, den 27 februari 1914 och den 28 maj 1915, dock att vad i förstnämnda skrivelse stadgas i fråga om fiskehamnar ej vidare skall äga tillämpning.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen beslutat, att i avseende å de statsbidrag, som för år 1920 av riksdagen beviljas till väganläggningar och vägförbättringar samt till bro- och hamnbyggnader ävensom upprepning av åar och farleder, skola gälla de *allmänna villkor och bestämmelser, vilka finnas intagna i riksdagens skrivelser den 31 maj 1907, den 27 februari 1914 och den 28 maj 1915, dock att vad i förstnämnda skrivelse stadgas i fråga om fiskehamnar ej vidare skall äga tillämpning.*

28:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 750,000 kronor att i enlighet med de i kungörelsen den 11 oktober 1918 angivna grunder användas till *anläggning av enklare vägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.*

29:o) Med anledning av vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 28) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 400,000 kronor att under de i kungörelsen den 11 oktober 1918 angivna villkor utgå som *bidrag till anläggning av s. k. ödebygdsvägar inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.*

30:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 29) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor att under de i kungörelsen den 11 oktober 1918 angivna villkor utgå som *bidrag för anläggning av utfartsvägar inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.*

31:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 30) har riksdagen för fortsättning av arbetena med *upprepning av vissa farleder i Mälaren* på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

32:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31) att *dels* fastställa sådan ändring i den ordinarie avlöningsstaten för medicinalstyrelsen, att därå må i stället för ett av de å staten upptagna kvinnliga biträdena av första lönegraden från och med år 1920 uppföras ett dylikt biträde av andra lönegraden, som må äga åtnjuta avlöning till belopp och under villkor, som av chefen för finansdepartementet den 9 januari 1919 föreslagits i fråga om biträden av sistnämnda lönegrad i Stockholm, *dels ock* från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till medicinalstyrelsen med 5,600 kronor till 216,800 kronor, därav 4,900 kronor å övergångsstat.

Eders Kungl. Maj:ts förslag om uppflyttning av ett skrivbiträde från första till andra lönegraden å medicinalstyrelsens ordinarie avlöningsstat har riksdagen ansett sig böra bifalla.

Då riksdagen jämväl i övrigt ej funnit skäl till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, får riksdagen sålunda anmäla, att riksdagen *dels* fastställt sådan ändring i den ordinarie avlöningsstaten för medicinalstyrelsen, att därå må i stället för ett av de å staten upptagna kvinnliga biträdena av första lönegraden från och med år 1920 uppföras ett dylikt biträde av andra lönegraden, som må äga åtnjuta avlöning till belopp och under villkor, som av innevarande riksdag beslutats i fråga om biträden av sistnämnda lönegrad i Stockholm;

dels ock från och med år 1920 höjt det *ordinarie anslaget till medicinalstyrelsen* med 5,600 kronor till 216,800 kronor, därav 4,900 kronor å övergångsstat.

33:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 32) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,300 kronor för beredande av *personligt avlöningstillägg* under nämnda år *för en å övergångsstat uppförd befattningshavare hos medicinalstyrelsen*, i enlighet med de för provisorisk lönereglering för befattningshavare i medicinalstyrelsen för år 1914 fastställda grunder och villkor.

34:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33) att *dels* från och med år 1920 höja den å avlönings- och omkostnadsstaten för statens bakteriologiska laboratorium upptagna anslagsposten till beredning av vaccin, tillverkning av serum, inköp av djur, anskaffande av apparater och reagens m. m. från 20,440 kronor till 47,940 kronor *dels ock* från och med samma år höja det ordinarie anslaget till nämnda laboratorium, nu 73,190 kronor, med 29,100 kronor till 102,290 kronor.

Då riksdagen ej funnit skäl till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, får riksdagen beträffande framställningen under nu förevarande punkt anmäla, att riksdagen *dels* från och med år 1920 höjt den å avlönings- och omkostnadsstaten för statens bakteriologiska laboratorium upptagna anslagsposten till beredning av vaccin, tillverkning av serum, inköp av djur, anskaffande av apparater och reagens m. m. från 20,440 kronor till 47,940 kronor;

dels ock i anledning härav och på grund av det av 1918 års lagtima riksdag, i samband med löneregleringen för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, beslutade tillägget till avlöningsstaten för statens bakteriologiska laboratorium å 1,600 kronor från och med samma år höjt det *ordinarie anslaget till nämnda laboratorium*, nu 73,190 kronor, med 29,100 kronor till 102,290 kronor.

35:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34) att från och med år 1920 höja det *ordinarie anslaget till statens rättskemiska laboratorium*, nu 18,900 kronor, med 650 kronor, till 19,550 kronor.

Riksdagen, som icke funnit skäl till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts framställning, har sålunda från och med år 1920 höjt det *ordinarie anslaget till statens rättskemiska laboratorium*, nu 18,900 kronor, med 650 kronor till 19,550 kronor.

36:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35) att till förstärkning av det *ordinarie anslaget till statens rättskemiska laboratorium* på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får alltså anmäla, att riksdagen till *förstärkning av det ordinarie anslaget till statens rättskemiska laboratorium* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

37:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 36) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för upprätthållande av driften vid *statens farmaceutiska laboratorium* å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 20,100 kronor.

38:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkterna 37 och 38) föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående reglering av avlöningsförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m., beräkna *dels* en höjning av det *ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare*, nu 997,200 kronor, till 1,222,200 kronor, *dels ock* till provisorisk förbättring av vissa provinsialläkares löneförmåner på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 7,200 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 116, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels godkänna ej mindre det av departementschefen i statsrådsprotokollet framlagda förslaget till avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1920, än även de av departementschefen förordade villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i berörda statförslag upptagna avlöningsförmånerna;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning å den förut omförmälda staten, skall vara pliktig underkasta sig ovan nämnda villkor och bestämmelser, samt

att de förutvarande befattningshavare, vilka icke före viss av Eders Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt nu gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem;

dels, vid bifall till vad sålunda föreslagits, från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare från 997,200 kronor med 227,000 kronor till 1,224,200 kronor;

dels ock på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 4,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder användas till beredande av flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare.

I sammanhang härmed har riksdagen till behandling förehåft *dels* två inom första kammaren väckta motioner nr 152 och 155, vari hemställt, i den förstnämnda, att riksdagen behagade godkänna det av Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget till avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare med den ändring, att den årliga lönen för provinsialläkare sattes till 4,000 kronor och tjänstgöringspenningarna till 1,500 kronor förutom av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ortstillägg och särskilda tillägg, samt att riksdagen med bifall till detta behagade från och med år 1920 höja det i riksstaten uppförda ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare från av Eders Kungl. Maj:t föreslagna 1,224,000 kronor med 176,000 kronor till 1,400,000 kronor samt i den senare, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 116, att avlöningstillägget för provinsialläkaren i Ullareds distrikt höjes till 2,000 kronor, och i följd därav höja det å

riksstaten för 1920 av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare med 1,500 kronor till 1,225,700 kronor, *dels* en inom andra kammaren väckt motion, nr 36, däri föreslagits, att riksdagen måtte besluta indraga nuvarande Ytterlännäs extra provinsialläkardistrikt och i stället inrätta ett nytt provinsialläkardistrikt, Nylands provinsialläkardistrikt, bestående av socknarna Ytterlännäs, Dal, Torsåker, Boteå och Styrnäs med läkarstation i Nyland, samt härför anslå nödiga medel, *dels ock* slutligen två likalydande motioner väckta, den ena, nr 156, inom första kammaren och den andra, nr 341, inom andra kammaren, vari anhållits, att riksdagen ville i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t till nästkommande riksdag inkomma med förslag till lösande av provinsialläkarnas bostadsfråga i enlighet med de grunder, som i motionerna angivits.

Till riksdagens vederbörande utskott har därjämte inkommit en av Svenska provinsialläkarföreningens styrelse gjord framställning om förhöjning av de avlöningsbelopp, Eders Kungl. Maj:t föreslagit för förste provinsialläkare och provinsialläkare ävensom åtskilliga framställningar från provinsialläkarna i de särskilda länen.

Att rådande rekryteringssvårigheter å provinsialläkarbanan med nödvändighet påkalla en förbättring av löneförhållandena för nu ifrågasvarande befattningshavare synes riksdagen ådagalagt.

I fråga om provinsialläkarnas avlöning innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag en höjning av förutvarande löneförmåner med 700 kronor, därav 500 kronor skulle läggas till lönen och 200 kronor, motsvarande ett till expenser beräknat belopp, skulle läggas till tjänstgöringspenningarna. Denna löneförhöjning har riksdagen emellertid funnit icke vara tillfyllest, utan har riksdagen ansett, att löneförhöjningen för provinsialläkare, som icke tillika är förste provinsialläkare, bör bestämmas till det belopp, som i ovanberörda motion, nr 152, föreslagits. Riksdagen har sålunda fastställt lönen för dessa provinsialläkare till 4,000 kronor och tjänstgöringspenningarna till 1,500 kronor.

Vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om ortstillägg och särskilda avlöningstillägg till provinsialläkarna, har icke givit riksdagen anledning till erinran. Riksdagen har sålunda funnit sig icke kunna bifalla motionen nr 155, däri hemställts, att avlöningstillägget i Ullareds distrikt måtte höjas från 500 till 2,000 kronor. Om, så som möjligt är, det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet icke skulle visa sig tillräckligt för att få distriktet i fråga besatt, anser sig riksdagen kunna förvänta, att Eders Kungl. Maj:t till nästkommande riksdag inkommer med det förslag, vartill förhållandena kunna giva anledning.

För de förste provinsialläkare, som icke tillika äro provinsialläkare, har föreslagits en löneförhöjning med 2,000 kronor, därav 1,000 kronor skulle läggas till lönen och 1,000 kronor till tjänstgöringspenningarna, i sistnämnda belopp inbegripet 500 kronor till expenser; beträffande förste provinsialläkare med provinsialläkardistrikt har föreslagits en höjning med 800 kronor utöver vad nu i sådant fall utgår. Tager man i betraktande, att i de till förste provinsialläkarna utan provinsialläkardistrikt föreslagna tjänstgöringspenningarna ingår ett till 500 kronor för expenser beräknat belopp, överensstämmer den avlöning, som för dem föreslagits — frånsett ortstillägg och antalet ålderstillägg — med vad för närvarande utgår till tjänstemän vid centrala verk m. fl. med avlöning efter tredje normalgraden. Mot förslaget i nu nämnda hänseende har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

Eders Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser ökning av pensionsunderlagen för förste provinsialläkare och provinsialläkare, har riksdagen likaledes funnit sig böra bifalla.

Vidkommande härefter motionen om indragning av Ytterlännäs extra provinsialläkardistrikt och inrättande av ett nytt provinsialläkardistrikt med läkarstation i Nyland har riksdagen, som icke varit i tillfälle pröva, på vad sätt en dylik anordning skulle påverka angränsande distrikt, funnit sig icke kunna bifalla densamma. Riksdagen är ock övertygad om, att, på sätt 1918 års lagtima riksdag vid behandlingen av frågan om nyreglering av provinsialläkardistrikt uttalade, Eders Kungl. Maj:t i fortsättningen uppmärksammar de behov till omreglering av dessa distrikt, som med större eller mindre styrka göra sig gällande och, så snart lämpligen ske kan, till riksdagen inkommer med förslag, vartill förhållandena giva anledning.

Beträffande härefter de motioner, vari hemställes, att riksdagen ville i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t till nästkommande riksdag inkomma med förslag till lösande av provinsialläkarnas bostadsfråga i enlighet med de grunder, som i motionerna angivits, finner sig riksdagen kunna instämma i motionärernas uppfattning, att ett initiativ från statens sida på ifrågavarande område synes erforderligt, och får riksdagen uttala sin förväntan därom, att Eders Kungl. Maj:t efter förnyat övervägande snarast möjligt i sådant avseende vidtager den åtgärd, förhållandena påkalla.

Under återopande av vad sålunda anförts, får riksdagen, som icke haft något att erinra emot vad Eders Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit riksdagen, anmäla, att riksdagen *dels* godkänt följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1920:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Särskilt avlönings-tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 förste provinsialläkare...	5,000	3,000	600	—	8,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 " " ...	5,000	3,000	300	—	8,300	
2 " " ...	10,000	6,000	600	—	16,600	
1 " " ...	5,000	3,000	—	—	8,000	
11 " " ...	55,000	33,000	—	—	88,000	
1 " " ...	1,000	1,300	300	—	2,600	
1 " " ...	1,000	1,300	—	—	2,300	
6 " " ...	6,000	7,800	—	—	13,800	
Summa kronor	88,000	58,400	1,800	—	148,200	
1 provinsialläkare (tillika förste provinsialläkare)	3,500	1,200	—	—	4,700	För provinsialläkaren i Sorsele och Tärna distrikt av Västerbottens län samt Arjeplogs, Pajala och Vittangi distrikt av Norrbottens län kan lönen efter 3 år och för övriga provinsialläkare efter 5 år höjas med 500 kronor. Efter ytterligare 5 år kan lönen ånyo höjas med 500 kronor.
7 provinsialläkare (tillika förste provinsialläkare)	24,500	8,400	—	—	32,900	
1 provinsialläkare.....	4,000	1,500	1,000	1,000	7,500	
1 " "	4,000	1,500	1,000	1,000	7,500	
1 " "	4,000	1,500	500	2,000	8,000	
2 " "	8,000	3,000	1,000	4,000	16,000	
1 " "	4,000	1,500	500	1,500	7,500	
1 " "	4,000	1,500	500	1,500	7,500	
1 " "	4,000	1,500	500	1,000	7,000	
1 " "	4,000	1,500	500	1,000	7,000	
1 " "	4,000	1,500	500	500	6,500	
2 " "	8,000	3,000	1,000	1,000	13,000	
1 " "	4,000	1,500	500	—	6,000	
1 " "	4,000	1,500	500	—	6,000	
1 " "	4,000	1,500	—	2,500	8,000	
1 " "	4,000	1,500	—	2,000	7,500	
1 " "	4,000	1,500	—	2,000	7,500	
1 " "	4,000	1,500	—	1,500	7,000	
1 " "	4,000	1,500	—	1,500	7,000	
1 " "	4,000	1,500	—	1,000	6,500	
4 " "	16,000	6,000	—	4,000	26,000	
1 " "	4,000	1,500	—	500	7,000	
9 " "	36,000	13,500	—	4,500	54,000	
1 " "	4,000	1,500	—	—	5,500	
177 " "	708,000	265,500	—	—	973,500	
Summa kronor	876,000	327,600	8,000	34,000	1,245,600	

Anm. Pensionsunderlaget för förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, utgör 5,000 kronor och för provinsialläkare 4,000 kronor, med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålderstilläggen.

dels godkänt följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i berörda stat upptagna avlöningsförmånerna:

att förste provinsialläkare och provinsialläkare skola vara underkastade såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet och jämkning i åligganden som ock den reglering av tjänstgöringsområde, som kunna varda stadgade;

att med förste provinsial- eller provinsialläkarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat;

att med sådan befattning icke heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, såframt ej, vad angår förste provinsialläkare, Kungl. Maj:t och, vad angår provinsialläkare, medicinalstyrelsen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågasvarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar ävensom särskilt avlöningstillägg få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att befattningshavare, som åtnjuter semester eller annan tjänstledighet, skall till vikarien avstå det arvode enligt taxa, vilket belöper å de av vikarien verkställda tjänstegöromål;

att den, som av sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstpenningar och arvode enligt taxa, varom nyss är stadgat, ävensom sitt särskilda avlöningstillägg, där sådant utgår, avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att, därest emellertid tjänsteman i följd av kroppsskada, ådragen under tjänstutövning, blivit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, avlöningen å stat må, såsom undantag från vad ovan är stadgat, kunna, efter medicinalstyrelsens beprövande, till honom utgå oavkortad under högst sex månader; ankommande på prövning av Kungl. Maj:t, till huru stor del avlöning kan bära till den skadade utgå efter omförmälda tid av sex månader;

att avlöning ej må utgå till tjänsteman för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke av medicinalstyrelsen prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida medicinalstyrelsen ej finner skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande av semester, provinsialläkare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste provinsialläkartjänst, bestrida densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall av de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet av däremot svarande belopp, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår;

att beträffande förhöjning i lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda, för provinsialläkarna i Sorsele och Tärna distrikt i Västerbottens län samt i Arjeplogs, Pajala och Vittangi distrikt i Norrbottens län efter tre år — dock först sedan nämnda distrikt blivit med nya innehavare besatta — och för övriga befattningshavare efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor, under iakttagande, vad var och en av omnämnda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd; börande löntagare vid bestämmandet av rätten till löneförhöjning tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträdande till befattningen;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester må, när sådant utan hinder för tjänstens behöriga uppehållande kan ske, av medicinalstyrelsen, på därom gjord framställning, beviljas tjänstinnehavare under antingen en månad årligen eller två månader vartannat år, med skyldighet för provinsialläkare att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten avgå ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i särskild lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

att den, som tillträder den nya avlöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, omreglering av extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattningen eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

dels förklarar

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning å den förut omförmälda staten, skall vara pliktig underkasta sig ovannämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande befattningshavare, vilka icke före viss av Eders Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt nu gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem;

dels från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare från 997,200 kronor med 396,600 kronor till 1,393,800 kronor;

dels ock på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 4,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder användas till beredande av flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare.

39:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 39) har riksdagen beslutit att det ordinarie reservationsanslaget till *resestipendier åt förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och stadsläkare* skall ur riksstaten för år 1920 uteslutas.

40:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 40) att i avbidan å den proposition, som kunde komma att avlåtas beträffande avlöningsförhållandena för vissa befattningshavare vid statens anstalter för sinnessjuka m. m., beräkna en förhöjning av det ordinarie förslagsanslaget till hospitals underhåll, nu 8,000,000 kronor, till 8,200,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1919 avlåten proposition, nr 105, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet framlagda förslaget till avlöningsstat för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler, att tillämpas från och med år 1920;

dels besluta, att de i staten upptagna befattningshavare vid Strängnäs hospital skola äga åtnjuta de förmåner i övrigt samt i tillämpliga delar vara underkastade de bestämmelser och villkor, som gälla för läkar- och kontorspersonalen vid statens övriga hospital och asyler;

dels besluta, att § 3 i avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka den 28 juni 1918 skall, med giltighet från och med den 1 januari 1920, erhålla den ändrade lydelse, som i statsrådsprotokollet angives;

dels medgiva, att för anställande vid Strängnäs hospital av en predikant med ett arvode, utgående efter 1,400 kronor för år, och en sekreterare med ett arvode, utgående efter 1,200 kronor för år, det belopp av 35,400 kronor, som av riksdagen beviljats till arvoden åt tjänstemän, vilka icke äro i hospitalens och asylernas lönestater upptagna, må från och med år 1920 höjas med 2,600 kronor till 38,000 kronor;

dels ock, vid bifall till vad ovan föreslagits, från och med år 1920 höja det ordinarie förslagsanslaget till hospitals underhåll, nu 8,000,000 kronor, med 100,000 kronor till 8,100,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t i ifrågavarande proposition föreslagit, får alltså anmäla, att riksdagen

dels godkänt följande avlöningsstat för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler, att tillämpas från och med år 1920:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.
	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Stockholms hospital.</i>			
1 överläkare	2 700	1 300	4 000
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	2 400	1 200	3 600
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Uppsala hospital och asyl.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000

¹⁾ Befattningen avsedd för kvinna.

	Lön.	Tjänst- görings- penningar.	Summa.
	Kr.	Kr.	Kr.
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
3 d:o	10 200	4 800	15 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Nyköpings hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 syssloman	1 700	1 000	2 700
1 kassörska	1 500	700	2 200
<i>Strängnäs hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 d:o	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Vadstena hospital och asyl.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 d:o	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100

¹⁾ Befattningen avsedd för kvinna.²⁾ " " att i regel innehavas av kvinna.

	Lön.	Tjänst- görings- penningar.	Summa.
	Kr.	Kr.	Kr.
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Växjö hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	2 400	1 200	3 600
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Västerviks hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 d:o	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Visby hospital.</i>			
1 läkare	3 700	1 800	5 500
1 syssloman, arvode	—	—	2 000
<i>Lunds hospital och asyl.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000

¹⁾ Befattningen avsedd för kvinna.²⁾ » » att i regel innehavas av kvinna.

	Lön.	Tjänst- görings- penningar	Summa.
	Kr.	Kr.	Kr.
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
2 d:o	6 800	3 200	10 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Göteborgs hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 000	7 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	2 400	1 200	3 600
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Vänersborgs hospital och asyl.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 d:o	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Kristinehamns hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 d:o	4 000	2 000	6 000

¹⁾ Befattningen avsedd för kvinna.²⁾ " " att i regel innehavas av kvinna.

	Lön.	Tjänst- görings- penningar.	Summa.
	Kr.	Kr.	Kr.
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Säters hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 d:o	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska	1 500	700	2 200
1 bokhållare av andra grad ²⁾	1 300	500	1 800
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Härnösands hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 000	7 000
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 syssloman	2 400	1 200	3 600
1 kassörska	1 500	700	2 200
<i>Östersunds hospital.</i>			
1 överläkare	5 000	2 500	7 500
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 biträdande läkare	3 400	1 600	5 000
1 d:o	3 400	1 600	5 000
1 syssloman	3 000	1 500	4 500

¹⁾ Befattningen avsedd för kvinna.

²⁾ " " att i regel innehavas av kvinna.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.
	Kr.	Kr.	Kr.
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska.....	1 500	700	2 200
1 skrivbiträde ¹⁾	1 300	500	1 800
<i>Piteå hospital och asyl.</i>			
1 överläkare	5 000	2 000	7 000
1 hospitalsläkare	4 000	2 000	6 000
1 syssloman	2 400	1 200	3 600
1 bokhållare av första grad	1 200	900	2 100
1 kassörska.....	1 500	700	2 200
	Summa kronor		528 500

¹⁾ Befattningen avsedd för kvinna.

Anm. I. Avlöningen kan höjas:

för överläkare och läkaren vid Visby hospital efter 5 år med 600 kronor, varav 400 kronor skola anses utgöra lön och 200 kronor tjänstgöringspenningar;

för hospitalsläkare och sysslomän, med undantag av sysslomannen vid Visby hospital, efter 5 år med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor; skolande av vardera ålderstillägget 300 kronor anses utgöra lön och 200 kronor tjänstgöringspenningar;

för bokhållare av första grad efter 5 år med 400 kronor och efter ytterligare 5 år med 400 kronor; skolande dessa ålderstillägg tillhöra lönen;

för kassörskor, bokhållare av andra grad och skrivbiträden efter 5 år med 200 kronor, efter ytterligare 5 år med 200 kronor och efter än ytterligare 5 år med 200 kronor; skolande av varje ålders-tillägg 100 kronor anses tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.

Anm. II. Är biträdande läkare förordnad för viss tid, utgår den kontanta avlöningen med allena 4 500 kronor, därav 3 000 kronor skola anses utgöra lön och 1 500 kronor tjänstgöringspenningar.

Anm. III. Är bokhållare av första grad, kassörska, bokhållare av andra grad eller skrivbiträde förordnad på viss tid, utgår avlöningen i form av arvode med följande belopp:

bokhållare av första grad 2 050 kronor, varav 900 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar;

kassörska 2 150 kronor, varav 700 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar;

bokhållare av andra grad 1 750 kronor, varav 500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar;

skrivbiträde 1 750 kronor, varav 500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

dels beslutat, att de i staten upptagna befattningshavare vid Strängnäs hospital skola äga åtnjuta de förmåner i övrigt samt i tillämpliga delar vara underkastade de bestämmelser och villkor, som gälla för läkar- och kontorspersonalen vid statens övriga hospital och asyler;

dels beslutat, att § 3 i avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka den 28 juni 1918

skall, med giltighet från och med den 1 januari 1920, erhålla den ändrade lydelse, som i statsrådsprotokollet anges;

dels medgivit, att för anställande vid Strängnäs hospital av en predikant med ett arvode, utgående efter 1,400 kronor för år, och en sekreterare med ett arvode, utgående efter 1,200 kronor för år, det belopp av 35,400 kronor, som av riksdagen beviljats till arvoden åt tjänstemän, vilka icke äro i hospitalens och asylernas lönestater upptagna, må från och med år 1920 höjas med 2,600 kronor till 38,000 kronor;

dels ock från och med år 1920 höjt det ordinarie förslagsanslaget till hospitals underhåll, nu 8,000,000 kronor, med 100,000 kronor till 8,100,000 kronor.

41:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 41) har riksdagen av det utav 1918 års lagtima riksdag beviljade anslaget å 230,000 kronor såsom *bidrag till de befordringsavgifter, vilka befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens hospital och asyler, hava att, därest de från och med år 1919 tillträda befattning å ordinarie stat, enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa till nämnda kassa erlägga, på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, anvisat ett belopp av 45,000 kronor.*

42:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 42) har riksdagen beslutat att det ordinarie reservationsanslaget till *resestipendier åt vid rikets hospital och asyler anställda läkare* skall ur riksstaten för år 1920 uteslutas.

43:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 43) att för uppförande av en för 800 sinnessjuka avsedd statsanstalt å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken av Södermanlands län på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 1,105,000 kronor.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition i ämnet har 1913 års riksdag för uppförande av en för 800 sinnessjuka avsedd statsanstalt å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken och Åkers härad av Södermanlands län samt gäldande av de ersättningsbelopp, som i anledning av boställets avstående borde utgå till vederbörande rättsägare, beviljat ett belopp av 3,300,000 kronor samt därav på extra stat för år 1914 anvisat 150,000 kronor.

Sedermera har riksdagen av ifrågavarande anslag på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1915 och 1916 800,000 kronor, för år 1917 550,000 kronor, för år 1918 200,000 kronor och för år 1919 återstående beloppet 800,000 kronor. Vidare har riksdagen för sistnämnda år för ändamålet anvisat ett tilläggsanslag av 500,000 kronor.

Då det, såsom medicinalstyrelsen framhållit i skrivelse den 31 januari 1917, visat sig, att kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag icke kunde hållas inom den beräknade ramen, föreslog Eders Kungl. Maj:t i en den 9 mars 1917 avlåten proposition riksdagen medgiva, att, oaktat den beslutade anläggningen av ifrågavarande hospital icke kunde komma till stånd för det av riksdagen för ändamålet beviljade anslag, anläggningen ändock finge utföras i enlighet med för densamma upprättade plan, med de jämkningar däri, som Eders Kungl. Maj:t för kostnadernas nedbringande kunde finna lämpligt stadga.

I skrivelse den 27 mars 1917 anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

För hospitalets fullbordande i enlighet med det av medicinalstyrelsen framlagda, av Eders Kungl. Maj:t förordade förslaget erfordras nu utöver förut anvisade medel ett ytterligare anslag å 3,750,000 kronor, av vilket belopp 2,645,000 kronor äskats å tilläggsstat för år 1919 samt 1,105,000 kronor å 1920 års stat.

Av den i ämnet lämnade utredningen framgår, att de kostnadsberäkningar, som ligga till grund för beloppet av det nu äskade anslaget, verkstälts med utgångspunkt från de under senare hälften av sistlidet år gällande osedvanligt höga pris å byggnadsmateriel, värme-, vatten-, avlopps- och belysningsledningar m. m. Med hänsyn härtill har riksdagen ansett anslaget kunna nedsättas med 500,000 kronor, vilken minskning torde böra beräknas å 1920 års stat.

Riksdagen har alltså för *uppförande av en för 800 sinnessjuka avsedd statsanstalt å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken* av Södermanlands län på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 605,000 kronor.

44:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 44) har riksdagen för fortsättande av arbetena med uppförande av *två paviljonger för oroliga sjuka vid vartdera av Sätters och Västerviks hospital* på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag å 298,400 kronor.

45:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 45) har riksdagen för fortsättande av arbetena med uppförande av *fyra bostadshus för gifta skötare vid vartdera av Sätters och Västerviks hospital* på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag å 61,800 kronor.

46:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 46) att för fortsättande av arbetena med uppförande av två paviljonger för oroliga

sjuka vid Östersunds hospital på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag å 300,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, har alltså för fortsättande av arbetena med uppförande av *två paviljonger för oroliga sjuka vid Östersunds hospital på extra stat* för år 1920 anvisat ett reservationsanslag å 300,000 kronor.

47:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 47) att för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i april 1917 uppgjorda ritningar av en magasinsbyggnad vid vardera av sinnessjukanstalterna i Kristinehamn och Säter på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 168,000 kronor.

Till stöd för förevarande förslag har departementschefen anfört, att det i många fall kunde leda till väsentliga besparingar, därest vederbörande hospitalsdirektioner vore i tillfälle att upphandla och lagra större partier av för hospitalens behov nödvändiga proviantartiklar, som vore avsedda för den omedelbara förbrukningen. Vad sålunda anförts vill riksdagen icke bestrida, men håller riksdagen före, att, så snart normala förhållanden åter inträtt, det icke torde möta svårigheter att träffa för staten förmånliga avtal även med det förut tillämpade entreprenadsystemet. Vid en successiv leverans av de för vederbörande hospital erforderliga varorna blir lokalbehovet mindre kännbart, varjämte den eljest icke uteslutna risken av varornas försämring och förstöring minskas. På grund härav och då i varje fall tidpunkten för påbörjandet av nya byggnadsföretag måste anses särdeles ogynnsam, har riksdagen, åtminstone för närvarande, icke funnit sig kunna bifalla Eders Kungl. Maj:ts framställning om anvisande av medel för uppförande av ifrågavarande byggnader.

Riksdagen får alltså anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke vunnit riksdagens bifall.

48:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 48) *dels* medgiva, att 20 bostadshus för hospitalspersonal, därav 10 inrymmande vardera fyra och 10 inrymmande vardera två bostadslägenheter, må i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i juli 1918 och arkitekten G. Wickman i februari 1914 uppgjorda ritningar uppföras vid statens anstalter för sinnessjuka enligt plan, som av Eders Kungl. Maj:t kan komma att fastställas, för en beräknad kostnad av 863,500 kronor, *dels ock* för påbörjande av berörda byggnadsföretag på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Då riksdagen funnit behovet av ifrågavarande byggnadsarbeten ådagalagt samt planläggningen av byggnaderna ändamålsenlig, har

riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Riksdagen förutsätter emellertid, att all nödig sparsamhet iakttages vid byggnadernas uppförande, varigenom möjligen — särskilt med hänsyn till fallande materialpris — ett antal bostäder utöver det nu beräknade skulle kunna erhållas för det äskade anslagsbeloppet.

Riksdagen har alltså *dels* medgivit, att 20 bostadshus för *hospitalspersonal*, därav 10 inrymmande vardera fyra och 10 inrymmande vardera två bostadslägenheter, må i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i juli 1918 och arkitekten G. Wickman i februari 1914 uppgjorda ritningar uppföras vid statens anstalter för sinnessjuka enligt plan, som av Eders Kungl. Maj:t kan komma att fastställas, för en beräknad kostnad av 863,500 kronor, *dels ock* för påbörjande av berörda byggnadsföretag på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

49:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 49) att för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten A. Thurdin i augusti 1918 uppgjorda ritningar av ett bostadshus för personal vid Härnösands hospital på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag å 86,000 kronor.

Den i ämnet lämnade utredningen har riksdagen ansett ådagalägga, att snara åtgärder äro av behovet påkallade för beredande av ökat bostadsutrymme åt hospitalsbetjäningen vid ifrågavarande anstalt, och har riksdagen sålunda funnit sig böra anvisa medel för ändamålet. Med hänsyn till att prisfall å byggnadsmateriel torde vara att förvänta, synes det emellertid riksdagen, att anslaget bör kunna begränsas till det belopp, medicinalstyrelsen för uppförande av byggnaden ifrågasatt.

Riksdagen har alltså för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten A. Thurdin i augusti 1918 uppgjorda ritningar av ett bostadshus för personal vid Härnösands hospital på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag å 72,400 kronor.

50:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 50) *dels* besluta anläggandet av ett reningsverk för vattenledningsvattnet vid Östersunds hospital i huvudsaklig enlighet med av ingenjören J. Bergström i augusti 1918 uppgjort förslag och för en beräknad kostnad av 235,000 kronor *dels ock* för ändamålet på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag å 100,000 kronor.

Förslaget om anläggande av ett reningsverk för vattenledningsvattnet vid Östersunds hospital har ansetts motiverat med hänsyn till

den mängd sjukdomsfall, som under senare åren förekommit vid hospitalet ifråga och vartill orsaken icke med bestämdhet kunnat utrönas. Därvid har man dragit den slutsatsen, att, trots att vidtagna undersökningar rörande det nu använda vattnets beskaffenhet icke visat tillvaron av förorening, sådan dock kunde befaras föreligga. Visserligen stode ett sådant antagande i bestämd strid mot de uppgifter, som av sakkunnige lämnades, då förläggningen av hospitalet till Östersund beslöts, därvid såsom särskild gynnsam omständighet för denna förläggning betonades, »att dricks- och hushållsvatten av förträfflig beskaffenhet och i obegränsad mängd» kunde intagas direkt ur Storsjön och att därvid till och med kostnaderna för vattentorn kunde inbesparas, men, då ej annan anledning till berörda sjukdomsfall kunnat utfinnas, har man kommit till den uppfattningen, »att vattenledningsvattnets förorsakande av sjukdomarna icke kan uteslutas». Ehuru riksdagen givetvis icke kan uttala något bestämt omdöme om den sålunda angivna sjukdomsorsaken, har riksdagen likväl icke kunnat undgå att uppmärksamma ett förhållande, som med sjukligheten vid hospitalet ifråga kan äga visst samband. Vid ett besök, som 1918 års statsrevisorer avlade vid hospitalet iaktogs, enligt i statsrevisorernas berättelse gjord anmärkning, »att vatten inträngde genom väggar och golv i sammanbindningsgångarna och även inom byggnaderna». »En sådan olägenhet», fortsätta revisorerna, »som kan verka menligt på byggnadernas bestånd och medföra betydande underhållskostnader, synes i förevarande fall hava bort kunna undvikas genom byggnadsområdets i rätt tid vidtagna dränering.» Att så icke skett, funno revisorerna anmärkningsvärt.

I de förklaringar, som i anledning av revisorernas anmärkning avgivits, förekommer bland annat följande:

»Av tillgängliga hela byggnadsfrågan vid Östersunds hospital berörande handlingar framgår, dels att provborrningar av marken vid olika byggnadsplatser företagits för att utröna dennas beskaffenhet, dels att dräneringar kring byggnaderna å ritningar angivits, varibland även sådana, som skulle upptaga det vatten, som från höjderna norr om det bebyggda området kunde befaras komma att pressa mot närbelägna byggnader, dels slutligen att i arbetsbeskrivningen tillhörande entreprenadhandlingarna huvudentreprenören för hospitalsanläggningen förständigats svara för att nämnda dräneringar hindra vattens inträngande i byggnaderna eller vattensamlingars bildande under desamma.

Huvudentreprenören utförde sedermera dräneringsarbetena i enlighet med de ritningar och anvisningar, som från arbetsledningens sida lämnades, och vid de besiktningar som under år 1915 efter arbetets fullbordande förrättades, finnes icke angivet, att vatten i källare eller sammanbindningsgångar förekommit, varav framgår, att nämnda dräneringsarbeten till börja med varit tillfyllest för vattnets avledande. Vid den efterbesiktning av huvudentreprenörens arbeten, som som-

maren 1917 förrättades, konstaterades emellertid förekomsten av vatten på sina ställen i källare och sammanbindningsgångar, men ansåg synenämnden, att felet icke kunde läggas entreprenören till last på den grund, att denne utfört dräneringsarbetet på kontraktensligt sätt, och att orsaken till vattnets förekomst måst sökas i annat än ett felaktigt utfört entreprenadarbete.

Den huvudsakliga orsaken till vattnets uppträdande torde sökas i förekomsten av dels vissa flytsandslager, dels i på sina ställen förekommande källsprång, och har denna flytsand än mer ökad genom källflödena så småningom tilltäppt dräneringarna, tills dessa ej kunnat avleda vattnet, utan detta pressats upp under de byggnader, där flytsand förekommit.»

Vidare anföres följande:

»I västra delen av asylpaviljong för kvinnor har under sommaren i källargången insatts en dräneringsbrunn på avloppsledningen, varigenom avlopp beretts för det nämast golvet befintliga vattnet. Senare har även en dräneringsledning av cementrör här blivit nedlagd, vilken går under golvet från västra matsalen genom värmekammaren och tvenne förrådsrum in i östra värmekammaren samt därifrån ut till en nedstigningsbrunn på avloppsledningen utanför paviljongen. När ledningen lades, framkom under ett par dagar vatten i full ström liksom om en mindre, underjordisk vattensamling tömts. Sedan har vatten framkommit, ehuru i mindre mängd. Efter denna dräneringslednings tillkomst, varigenom vattenytan sänktes 60 cm., har intet vatten avrunnit genom förutnämnda dräneringsbrunn i källargången.»

Om, såsom av dessa förklaringar framgår, under större delen av hospitalet i årtal stått samlat stillastående vatten, vilket till och med trängt upp genom väggar och golv i sammanbindningsgångarna och även inom byggnaderna, kan häri ligga en förklaring till den ohälsa, vilken rått vid hospitalet ifråga. Av nämnda förhållande torde nämligen hava följt, att väggarna i lokalerna varit fuktiga och luften rå och ohälsosam. I varje fall synes man, innan en så dyrbar åtgärd som den av medicinalstyrelsen förordade och av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna anläggningen av reningsverk vidtages, böra avvakta, huruvida icke efter dräneringsarbetenas verkställande hälsoförhållandena vid hospitalet undergått förändring till det bättre. Under hänvisning till behovet av sådan erfarenhet finner sig riksdagen icke för närvarande böra medgiva anläggandet av det föreslagna reningsverket.

Riksdagen får sålunda anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke vunnit riksdagens bifall.

51:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 51) *dels* medgiva, att statsbidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa, anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, samt epileptikeranstalter må från och med år 1920 utgå i huvudsaklig enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 angivna grunder *dels*

ock från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa, nu 225,000 kronor, med 225,000 kronor till 450,000 kronor.

Den i ämnet lämnade utredningen har riksdagen funnit ådagalägga, att anstalterna för vård av sinnesslöa och fallandesjuka äro i behov av ökat statsbidrag för uppehållande av sin verksamhet. Då riksdagen jämväl funnit de ifrågasatta förhöjningarna av statsbidragen lämpligt avvägda, har riksdagen ansett sig böra bifalla vad Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit. Riksdagen vill emellertid uttala, att enligt riksdagens mening statsbidragen böra utgå för år räknat, så att bidrag icke utgår med fullt belopp, därest å anstalt intagen sinnesslö eller epileptiker allenast vistas kortare tid å anstalten, utan anpassas efter den tid, dylik person är å anstalt intagen.

Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att statsbidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa, anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, samt epileptikeranstalter må från och med år 1920 utgå i huvudsaklig enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 angivna grunder, *dels* ock från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa*, nu 225,000 kronor, med 225,000 kronor till 450,000 kronor.

52:o) Under hänvisning till vad riksdagen under punkt 51 här ovan anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka*, nu 331,000 kronor, med 369,000 kronor till 700,000 kronor.

53:o) Under åberopande av vad riksdagen under punkt 51 här ovan anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen på grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till epileptikeranstalter*, nu 22,000 kronor, med 78,000 kronor till 100,000 kronor.

54:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 54) har riksdagen beslutat, att det ordinarie reservationsanslaget till *resestipendier åt ordinarie läkare vid läns-lasarett och därmed likställda sjukhus* skall ur riksstaten för år 1920 uteslutas.

55:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 55) att till täckande av brist å ordinarie anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus

för spetälska på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 8,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, har alltså till *täckande av brist å ordinarie anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 8,000 kronor.

56:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 56) att för underhåll av spetälskesjukhuset i Mora-Noret på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 13,800 kronor.

Då, såsom av statsrådsprotokollet framgår, arbetena med uppförande av ifrågavarande sjukhus ännu icke påbörjats och då det torde kunna förutses, att behov av det nu äskade beloppet under år 1920 icke kommer att förefinnas, har riksdagen ansett, att med anvisande av detta anslag utan olägenhet kan tills vidare anstå.

Riksdagen får alltså anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke vunnit riksdagens bifall.

57:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 57) dels medgiva, att statsbidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter må från och med år 1920 utgå i huvudsaklig enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 angivna grunder, dels ock vid bifall härtill, från och med år 1920 höja det ordinarie förslagsanslaget till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, nu 1,200,000 kronor, med 1,200,000 kronor till 2,400,000 kronor.

I sammanhang härmed har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 38) och den andra inom andra kammaren (nr 133), i vilka hemställts, att riksdagen ville besluta sådan ändring i Eders Kungl. Maj:ts proposition under 6:e huvudtiteln rörande driftkostnader till tuberkulossjukvårdsanstalter för 1920, att statsbidraget till kustsanatorierna må utgå med samma belopp som till tuberkulossjukhusen eller kronor 2: — per dag och patient under enahanda bestämmelser.

Med hänsyn till den i statsrådsprotokollet lämnade utredningen rörande ökningen i de allmänna omkostnaderna vid driften av tuberkulossjukvårdsanstalterna och i betraktande jämväl av dessa anstalters för landet betydelsefulla verksamhet har riksdagen funnit en höjning av det till desamma utgående statsbidraget vara motiverad.

De belopp, som enligt departementschefens förslag skulle komma att utgå till sjukhus, sjukstugor och lasarettssavdelningar, har riksdagen funnit lämpligt avvägda och förty ansett sig böra bifalla.

Vad åter kustsanatorierna beträffar, kan riksdagen icke godtaga den uti statsrådsprotokollet för deras del föreslagna beräkningsgrunden. I anslutning till motionärernas i ämnet gjorda framställning har riksdagen nämligen funnit statsbidraget till dessa sanatorier icke böra utgå efter storleken av de till siffran svårbestämbara och alltefter de särskilda anstalternas mer eller mindre rationella skötsel växlande förvaltningskostnaderna utan i stället såsom till övriga anstalter med visst belopp per vård dag. Enligt riksdagens vederbörande utskott tillhandakomna uppgifter skulle under år 1918 dagutgifterna för de tre kustsanatorierna i Apelviken, Barkåkra och å Styrso hava uppgått till respektive 3 kronor 46 öre, 4 kronor 37 öre och 4 kronor 98 öre. Med hänsyn härtill har riksdagen funnit statsbidraget lämpligen böra sättas till 1 krona 75 öre för dag och patient.

Såsom villkor för de olika statsbidragens utgående torde i huvudsak böra gälla de bestämmelser, som riksdagen tidigare i detta hänseende godkänt.

Den av departementschefen förordade anordningen med en särskild centralkommitté för kustsanatorierna har riksdagen i likhet med motionärerna icke ansett vara så påkallad, att tillkomsten av en sådan bör uppställas såsom villkor för statsbidrags erhållande. I stället förutsätter riksdagen, att till vinnande av det med en sådan anordning avsedda syftet ett närmare samarbete anstalterna emellan på frivillighetens väg kommer till stånd.

Beträffande storleken av det för ändamålet erforderliga anslaget har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot de av departementschefen i detta hänseende verkställda beräkningarna. Den av riksdagen ovan angivna ändringen i fråga om sättet för beräkningen av det till kustsanatorierna utgående statsbidraget torde icke behöva föranleda jämkning i förslagsanslagets belopp.

Under återopande av vad riksdagen sålunda anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag samt ovanberörda motioner,

dels medgivit, att statsbidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter må från och med år 1920 utgå i huvudsaklig enlighet med av riksdagen här ovan angivna grunder,

dels ock från och med år 1920 höjt det ordinarie förslagsanslaget till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, nu 1,200,000 kronor, med 1,200,000 kronor till 2,400,000 kronor.

58:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 58) föreslagit riksdagen medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårds-

anstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar å andra sjukvårdsanstalter, må, i den mån de beviljas efter ingången av år 1919, utgå med ett belopp av högst 2,000 kronor för vårdplats samt i övrigt i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 27 juni 1914 angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m.

Riksdagen, som ansett, att allenast de byggnadsföretag, vilka påbörjats efter ingången av år 1919, böra komma i åtnjutande av det föreslagna högre statsbidraget, har medgivit, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar å andra sjukvårdsanstalter, må, i den mån de avse byggnadsföretag, som påbörjats efter ingången av år 1919, utgå med ett belopp av högst 2,000 kronor för vårdplats samt i övrigt i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 27 juni 1914 angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m.

59:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda hemställan (punkt 59) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag å 15,000 kronor för beredande av *bidrag till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till och från de vid västkusten belägna statsunderstödda kustsanatorierna*, att utgå under de villkor Eders Kungl. Maj:t bestämmer.

60:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts gjorda framställning (punkt 60) har riksdagen beslutat, att det ordinarie reservationsanslaget till *resestipendier åt läkare, som anmäla sig vilja i utlandet studera tuberkulosens igenkännande, behandling eller hygien*, skall ur riksstaten för år 1920 uteslutas.

61:o) Såsom riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade *folksanatorierna* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 400,000 kronor, att användas i enlighet med av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

62:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 62) att på extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag å 150,000 kronor att användas till statsbidrag för understödjande av dispensärverksamhet under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med de nu gällande.

Av medicinalstyrelsen lämnade uppgifter visa, att dispensärverksamheten befinner sig i kraftig utveckling och att vid tillämpning av gällande grunder för anslaget en betydande höjning erfordras av det samma. Det i sådant avseende föreslagna beloppet har ej givit riks-

dagen, anledning till erinran, och får riksdagen sålunda anmäla, att riksdagen på extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag å 150,000 kronor att användas till statsbidrag för *understödjande av dispensärverksamhet* under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med de nu gällande.

63:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts gjorda framställning (punkt 63) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 30,000 kronor att enligt därom av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas till *bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten*, under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes bestrides det belopp, som erfordras för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, ävensom för hans underhåll, så länge behandlingen varar.

64:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts gjorda framställning (punkt 64) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för beredande av bidrag, enligt nu gällande grunder, till *medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till radiumhemmet i Stockholm* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 8,000 kronor.

65:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 65) *dels* medgiva, att statsbidrag till anordnande av kliniker och polikliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra samt till understöd åt de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m. må från och med år 1919 utgå i huvudsaklig enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 förordade grunder *dels* ock från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till kliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, nu 80,000 kronor, med 99,500 kronor till 179,500 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av anslaget till kliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg har icke givit riksdagen anledning till annan erinran än att riksdagen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke i fortsättningen statsbidraget till ifrågavarande anstalter lämpligen bör bestämmas till visst belopp för varje å anstalt intagen patient eller elev och sålunda icke på sätt föreslagits ställas i förhållande till anstalternas driftkostnader. För år 1920 anser sig emellertid riksdagen icke vara i tillfälle att härutinnan vidtaga ändring, då för en sådan synes erfordras särskild utredning.

Riksdagen har alltså *dels* medgivit, att statsbidrag till anordnande av kliniker och polikliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra samt till understöd åt de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m. må från och med år 1919 utgå i huvudsaklig enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 förordade grunder; *dels ock* från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg*, nu 80,000 kronor, med 99,500 kronor till 179,500 kronor.

66:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 66) att från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till polikliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg*, nu 9,000 kronor, med 6,000 kronor till 15,000 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till polikliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg*, nu 9,000 kronor, med 6,000 kronor till 15,000 kronor.

67:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 67) att från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra*, nu 45,000 kronor, med 86,400 kronor till 131,400 kronor.

Under åberopande av vad riksdagen under punkt 65 här ovan anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra*, nu 45,000 kronor, med 86,400 kronor till 131,400 kronor.

68:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 68) att från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m.*, nu 69,500 kronor, med 115,000 kronor till 184,500 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under punkt 65 av förevarande skrivelse anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie förslagsanslaget till de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m.*, nu 69,500 kronor, med 115,000 kronor till 184,500 kronor.

69:o) I en till riksdagen den 7 mars 1919 avlåten proposition, nr 176, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att såsom bidrag till täckande av förlust, som under åren 1917 och 1918 uppkommit för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne vid utövande av dess verksamhet, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 80,000 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har alltså *såsom bidrag till täckande av förlust, som under åren 1917 och 1918 uppkommit för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne vid utövande av dess verksamhet, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 80,000 kronor.*

70:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 69) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till beredande av bidrag i enlighet med av 1918 års lagtima riksdag godkända grunder, för *lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader* å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 230,000 kronor.

71:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 70) att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtas, för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor m. m. på extra stat för år 1920 beräkna ett förslagsanslag å 350,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 dagtecknad proposition, nr 260, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att på extra stat för år 1920 anvisa

dels för anställande i medicinalstyrelsen av en inspektris över sjuk-sköterskeväsendet ett förslagsanslag, högst, 4,700 kronor, därav 1,500 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar,

dels till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag å 8,000 kronor,

dels till stipendier för sjuksköterskor för genomgående av nämnda statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor,

dels ock för beredande av statsbidrag för anställning av distrikts-sköterskor i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder ett förslagsanslag å 250,000 kronor.

Till riksdagens vederbörande utskott hava inkommit särskilda framställningar i ämnet, nämligen dels från ordföranden för de sak-

kunniga, som tillkallats för verkställande av undersökning av sjuksköterskors, sjuksköterskeelevers och sköterskebiträdens arbetsförhållanden m. m., professorn vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet I. Jundell, dels från Fredrika Bremer Förbundets styrelse, stiftelsen Röda korsets sjuksköterskehem och Svensk sjuksköterskeförening av 1910, dels ock från Allmänna svenska sjuksköterskeföreningen.

Det förslag till förbättrad och planmässig sjuksköterskeutbildning samt till nyorganisation av distriktssjukvården, Eders Kungl. Maj:t framlagt, har synts riksdagen vara av beskaffenhet att böra i allt väsentligt bifallas. På samma gång därmed en god grund lägges för statens medverkan på ett socialt betydelsefullt verksamhetsområde, synes å andra sidan detta ingripande ske med behörig varsamhet, så att någon beskärning eller avmattning av det här viktiga enskilda intresset icke torde behöva befaras. Riksdagen finner sig sålunda kunna giva sin anslutning till de av Eders Kungl. Maj:t väckta förslagen om statligt godkännande av sköterskeskolor, om bidrag till kostnaderna för anordnande av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor, om stipendier för elever vid sistnämnda skola, om beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor samt om anställande i medicinalstyrelsen av en inspektris över sjuksköterskeväsendet. Beträffande det sätt varpå dessa förslag, enligt vad av departementschefen anföres, äro avsedda att bringas i verkställighet, har riksdagen endast i vissa här nedan nämnda avseenden funnit anledning till erinran.

I fråga om längden av den utbildningstid, som för godkänd sköterskeskola bör vara föreskriven såsom minimum, hava olika meningar förekommit. Från sjuksköterskornas egen och ett flertal läkares sida göres med styrka gällande, att utbildningstiden icke utan synnerliga betänkligheter kan sättas kortare än två år. Så hava i skrivelser till riksdagens vederbörande utskott Fredrika Bremer förbundets styrelse, stiftelsen Röda korsets sjuksköterskehem och Svensk sjuksköterskeförening av 1910 uttalat den mening, att förslaget om ettårig utbildning »innebar en fara för sjukvårdens och sjuksköterskeväsendets sunda utveckling». Ordföranden för sakkunnige med uppdrag att verkställa en allsidig undersökning om sjuksköterskors, sjuksköterskeelevers och sköterskebiträdens arbetsförhållanden m. m. professorn I. Jundell har likaledes i särskild skrivelse förklarat, att, därest sakkunniga, som föreslogo två olika grupper sköterskor, en med mindre utbildning, betecknad undersköterskor, och en med fullständig sådan, benämnd sköterskor, skulle blivit ställda inför valet av »endast en typ av sköterskeskolor, valet enhälligt och obetingat fallit på typen med minst 2-årig utbildning». Å andra sidan hava fullmåk-

tige för allmänna svenska läkarföreningen tidigare gjort gällande, att »kravet för godkännande av en sköterskeskola icke kunde sättas högre än till ett år». Medicinalstyelsen har ävenledes uttalat, att en »ettårig teoretisk-praktisk utbildning varit tillräcklig att dana för sitt kall väl skickade sköterskor». Med hänsyn till sistnämnda yttrande har ock departementschefen ansett utbildningstidens minimilängd vid godkänd sköterskeskola i allmän sjukvård böra fastställas till ett år.

Vid det övervägande, riksdagen ägnat denna fråga, har riksdagen trott sig finna de starkare skälen tala för att utbildningstiden för godkända sköterskeskolor sättas till två år. I den omständigheten, att de nuvarande fullt frivilliga sköterskeskolorna i allt större omfattning övergå till minst tvåårig kurs, synes ligga ett bevis för att behovet av denna utbildningstid gjort sig allt starkare gällande. Av antalet sjuksköterskeelever, som under åren 1912—1914 undergingo en mera fullständig sjuksköterskeutbildning, 783 stycken, genomgingo icke mindre än 628 tvåårig kurs. Sedan dess hava därtill av de då befintliga bättre ettåriga skolorna flertalet omlagt sin kurs till tvåårig. Ett statligt fastställande av en ettårig kurs såsom tillräcklig skulle måhända, till skada för sjukvården, avbryta en förskjutning, som om den fått i frihet pågå ännu en tid, faktiskt anvisat minst tvåårig utbildning såsom nödvändig kompetensfordran för en som kvalificerad erkänd sjuksköterska.

Det på flera håll gjorda antagandet, att kravet på tvåårig kurs skulle försvåra anslutning från medellösa men för uppgiften väl lämpade unga kvinnor, synes riksdagen icke hava alltför stor bärkraft. Det andra utbildningsåret torde nämligen i allt väsentligt bli för sjuksköterskelev kostnadsfritt, i det hennes arbetsduglighet då torde tillförsäkra henne, utom fri bostad och fritt vivre, ej sällan viss kontant ersättning. Däremot torde dylika elever i ettåriga skolor, i regel i allmänna förkunskaper sämre rustade än sina konkurrerande kamrater från de tvååriga skolorna, bliva så underlägsna de senare, att de trots sitt officiella godkännande i allmänhet bleve utestängda från mera förmånliga platser. Då därtill kommer, att det, med de uppoffringar staten nu är beredd ikläda sig, måste anses vara av synnerligt intresse att få en jämnt utbildad, god sköterskekår, har riksdagen funnit, att utbildningstiden för sköterskeskola böra vara två år.

Å andra sidan synes med visst fog kunna ifrågasättas, huruvida icke, därest tvåårskurs bleve minimifordran för godkänd sköterskeskola, den planerade påbyggnaden, distriktssköterskeskolan, enligt förslaget organiserad med ettårig kurs, kunde utan olägenhet förkortas och förenklas. Inom riksdagen hava från sakkunnigt håll bestämda uttalanden i sådan riktning

blivit gjorda. Det synes också riksdagen sannolikt, att, därest utbildningen i de godkända sköterskeskolorna från början vore planmässigt och enhetligt ordnad samt elevmaterialet till distriktssköterskeskolan erhöles enbart från förenämnda skolor, viss begränsning av lärotidens längd i distriktssköterskeskolan borde utan olägenhet kunna företagas. Till dess erfarenhet vunnits om huru i nu berört avseende blir fallet, torde emellertid försiktigheten bjuda att stanna vid den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna tiden för lärokursen i fråga. Riksdagen förutsätter dock, att, då det är av vikt, att för distriktssköterskornas utbildning icke krävas längre eller flera kurser än som är av omständigheterna fullt motiverat, denna sak följes med uppmärksamhet, så att de inskränkningar, som eventuellt visa sig möjliga, snarast görligt komma till stånd.

Emot det av socialstyrelsen väckta och av Eders Kungl. Maj:t upptagna förslaget att för godkänd sjuksköterskebyrå skulle uppställas villkoret om anslutning »såsom fackarbetsanvisning» till Sveriges offentliga arbetsförmedling hava från såväl sjuksköterske- som läkarehåll bestämda invändningar blivit resta. I en gemensam skrivelse hava Fredrika Bremer förbundets styrelse, stiftelsen Röda korsets sjuksköterskehem och Svensk sjuksköterskeförening av 1910 uttryckt den åsikten, att en sådan anordning vore »opraktisk» samt ägnad att »helt och hållet förrycka detta grannliga slag av arbetsförmedling». De påyrka i stället, att vederbörande godkända byråer borde stå under ledning av medicinalstyrelsen eller en särskild central organisation, sammansatt av på detta område prövade krafter och samverkande med respektive sjuksköterskeorganisationer. Liknande mening, sammanfallande med medicinalstyrelsens och sakkunniges tidigare yttranden, har även kommit till uttryck från åtskilliga läkare.

Riksdagen har icke kunnat undgå att finna, att, även om vissa beaktansvärda fördelar skulle ernås genom sjuksköterskebyråernas anslutning till den allmänna arbetsförmedlingen, starka skäl dock kunna anföras emot att en sådan fordran nu uppställas. Sjuksköterskebyråerna äro och synas allt framgent böra för de hos dem engagerade sköterskorna vara något helt annat och mera än en blott och bar arbetsförmedlingsanstalt. De böra för dem verka med något av ett hems omtanke och handledning. En privatsköterska, som icke har stöd av en god sköterskebyrå, har en synnerligen osäker och svår ställning. Och det torde knappast kunna undgås, att en byråernas subordination under den allmänna arbetsförmedlingen härutinnan komme att inverka på ett mindre gynnsamt sätt.

Därest förbindelse de olika byråerna emellan upprättades genom tillkomsten av en för dem gemensam central organisation, skulle sannolikt utan nämnvärda kostnader ett lämpligt verkande organ för arbetskraftens fördelning erhållas. Möjligen skulle såsom lämplig överledning kunna fungera den av departementschefen i utsikt ställda styrelsen för statens skola för utbildning av distriktssköterskor eller delegerade ur denna, kompletterad med representanter för sjuksköterskeorganisationerna. I varje fall hyser riksdagen den övertygelsen, att det skall bli möjligt för Eders Kungl. Maj:t att på ett lämpligt och billigt sätt organisera denna verksamhet utan att anlita en utväg, som har bland annat det emot sig, att den starkt ogillas av dem, för vilkas räkning den närmast skulle inrättas och från vilka intresserad medverkan med skäl bör kunna påräknas. Erforderliga uppgifter för de allmänna statistiska meddelandena om arbetsförmedlingen böra naturligen från sjuksköterskebyråernas centralanstalt tillhandahållas socialstyrelsen.

Beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag, att lönen till inspektrisen över sjuksköterskeväsendet skulle bestämmas till 4,700 kronor, har riksdagen, under erinran att den av Eders Kungl. Maj:t såsom jämförlig angivna å yrkesinspektionens stat uppförda yrkesinspektrisens lön enligt riksdagens i år fattade beslut skall utgå med 3,800 kronor, funnit sig jämväl i förevarande fall böra bestämma avlöningen till sistnämnda belopp, så fördelat, att 2,400 kronor utgöra lön, 1,200 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg.

De av departementschefen angivna grunderna för beviljande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor har riksdagen funnit sig kunna giva sin anslutning.

Med hänsyn till vad riksdagen ovan uttalat om tvåårig utbildningskurs vid godkänd sköterskeskola finner sig riksdagen böra betona, att riksdagen jämväl från denna utgångspunkt ansluter sig till departementschefens uttalande, att under den närmaste tiden, »innan sådana skolor i erforderlig utsträckning kunnat inrättas, distriktssköterskeskolans styrelse bör berättigas att medgiva inträde för elev, som styrker, att hon genomgått minst ettårig sjuksköterskekurs på större lasarett eller annan därmed jämförlig sjukvårdsanstalt».

Då vad Eders Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit riksdagen icke givit riksdagen anledning till särskild erinran, får riksdagen sålunda anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition på extra stat för år 1920 anvisat

dels för anställande i medicinalstyrelsen av en inspektris över sjuksköterskeväsendet ett förslagsanslag, högst, 3,800 kronor;

dels till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag å 8,000 kronor;

dels till stipendier för sjuksköterskor för genomgående av nämnda statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor;

dels ock för beredande av statsbidrag för anställning av distriktsköterskor i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 11 mars 1919 angivna grunder, dock med de av riksdagen här ovan angivna ändringar, ett förslagsanslag å 250,000 kronor.

72:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 71) att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlåtas, på extra stat för år 1920 beräkna ett förslagsanslag å 550,000 kronor för beredande av statsbidrag för avlöning åt kommunalt anställda barnmorskor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 24 januari 1919 dagtecknad proposition, nr 40, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för beredande av statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor under riksstatens sjätte huvudtitel på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 500,000 kronor.

Det av Eders Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagda och av riksdagen med vissa ändringar godkända förslaget till lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. avser att tillgodose det behov, som gjort sig gällande, av en effektiv förbättring av barnmorskornas avlöningsförhållanden, utan att därvid enbart primärkommunerna, vilka enligt nu gällande bestämmelser hava att ensamma bestrida de inom desamma anställda barnmorskornas löner, bliva betungade med utgifter för detta ändamål. I sådant hänseende innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag en av den kommunala indelningen oberoende uppdelning av riket i barnmorskedistrikt, vart och ett med en fast anställd barnmorska, samt att såväl staten som landstingen skulle efter vissa grunder lämna bidrag till distriktsbarnmorskornas avlöning, vilken i övrigt, liksom de distriktsbarnmorska tillkommande naturaförmåner, skulle bestridas av kommunerna. Enligt § 7 i förslaget, vilken paragraf av riksdagen godkänts, skall statsbidraget till distriktsbarnmorskors årliga avlöning utgöra 200 kronor, varjämte till dylik barnmorska utgående ålderstillägg skall helt bestridas av statsmedel.

Då riksdagen icke funnit skäl till erinran mot det av Eders Kungl. Maj:t för nu ifrågavarande ändamål äskade anslagsbeloppet, får riksdagen anmäla, att riksdagen för *beredande av statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor* under riksstatens sjätte huvudtitel på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 500,000 kronor.

73:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 72) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *bestridande av kostnaderna för skötseln av den å karantänsanstalten på Kängö befintliga koloxidapparaten* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

74:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 73) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 500 kronor, till *personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsanstalten på Kängö Gustaf Ernst Hjortzberg* att utgå, så länge han under år 1920 på grund av Eders Kungl. Maj:ts förordnande uppehåller ifrågavarande karantänsläkarbefattning.

Sociala verk och inrättningar.

75:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 74) *dels* medgiva, att till överläkaren vid riksförsäkringsanstalten, professorn Jules Heribert Åkerman, må, räknat från och med den 1 juli 1919, utgå ett personligt lönetillägg enligt i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 angivna grunder, *dels* fastställa sådan ändring av den ordinarie staten för riksförsäkringsanstalten, att det å staten uppförda anslaget till vikariatsersättningar från och med år 1920 förhöjes med 500 kronor till 5,100 kronor, *dels* ock höja det ordinarie anslaget till riksförsäkringsanstalten, nu 104,800 kronor, med 9,300 kronor till 114,100 kronor.

Att nuvarande överläkaren vid riksförsäkringsanstalten tillerkännes ett lönetillägg till det belopp och enligt de grunder, departementschefen föreslagit, har riksdagen funnit sig böra medgiva. Emellertid anser riksdagen, att detsamma icke bör utgå förrän från och med den 1 januari 1920.

Vad däremot beträffar frågan om kostnadsfri semester för överläkaren, har riksdagen icke kunnat finna, att hans tjänstgöring hos riks-

försäkringsanstalten är av den beskaffenhet, att sådan förmån bör honom beredas. Riksdagen har sålunda funnit sig icke böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag härutinnan. Vid detta förhållande erfordras icke någon höjning av anslagsposten till vikariatsersättningar och kan sålunda det av Eders Kungl. Maj:t äskade anslaget nedsättas med 500 kronor, eller från 114,100 kronor till 113,600 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, *dels* att riksdagen medgivit, att till överläkaren vid riksförsäkringsanstalten, professorn Jules Heribert Åkerman, må, räknat från och med den 1 januari 1920, utgå ett personligt lönetillägg enligt i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 angivna grunder;

dels att Eders Kungl. Maj:ts förslag om höjning av anslaget till vikariatsersättningar icke vunnit riksdagens bifall;

dels ock att riksdagen höjt det *ordinarie anslaget till riksförsäkringsanstalten*, nu 104,800 kronor, med 8,800 kronor till 113,600 kronor.

76:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 75) att för upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 1,123,400 kronor.

Med hänsyn till de särdeles stora kostnader för staten, riksförsäkringsanstaltens verksamhet medför, finner riksdagen det vara önskvärt, att frågan om åtgärder för vinnande av förändringar och förenklingar med avseende å de riksförsäkringsanstalten åliggande uppgifterna snarast möjligt blir föremål för prövning, varvid torde böra uppmärksammas, att för den i riksförsäkringsanstalten anställda personalen icke måtte uppställas större formella kompetensfordringar än som med hänsyn till arbetets art kunna vara erforderliga. Då emellertid någon utredning härutinnan icke föreligger och behovet av det äskade anslaget synes ofrånkomligt, har riksdagen funnit sig böra i huvudsak bifalla Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag. Dock har riksdagen av samma anledning, som under föregående punkt anförts rörande ifrågasatt rätt till semester för överläkaren vid riksförsäkringsanstalten, icke ansett dylik förmån böra tillkomma de biträdande läkarna vid anstalten.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen för *upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 1,123,400 kronor.

77:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 76) att på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 47,740 kronor, att användas till ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar m. m. för riksförsäkringsanstalten.

I propositionen nr 391 till innevarande års riksdag angående gemen- samt lönesystem samt lönereglering för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk har departementschefen i fråga om nu förevarande framställning anfört, att, därest på sätt i nämnda proposition förutsattes, ersättning till postanstalternas tjänstemän för dess bestyr med in- och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten borttages, ändrade grunder för ersättning till postsparbanken för nämnda bestyr böra fastställas. Då emellertid dessa ändrade grunder skulle träda i tillämpning först den 1 juli 1920, hava de ansetts kunna underställas 1920 års riksdag. Någon ändring beträffande det för ändamålet äskade anslagsbeloppet har ej heller ansetts böra ifrågasättas, då den gottgörelse, som från anslaget utgår till postanstalternas tjänstemän, endast motsvarar en mindre del av de äskade medlen samt anslaget har förslagsanslags natur.

Under hänvisning till vad departementschefen sålunda anfört, varav följer, att, sedan berörda proposition numera av riksdagen bifallits, vad som ej av anslaget utgår intill den 1 juli 1920 kommer att besparas, får riksdagen anmäla, att riksdagen på extra stat för år 1920 under sjätte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 47,740 kronor, att användas till *ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar m. m. för riksförsäkringsanstalten.*

78:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 77) att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till försäkringsrådet, nu 64,300 kronor, med 1,200 kronor till 65,500 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, har alltså från och med år 1920 höjt det *ordinarie anslaget till försäkringsrådet*, nu 64,300 kronor, med 1,200 kronor till 65,500 kronor.

79:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 78) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *upprätthållande av försäkringsrådets verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 55,000 kronor.

80:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 79) *dels att*, med godkännande av det av departementschefen förordade förslaget till

ordinarie stat för socialstyrelsen, att tillämpas från och med år 1920, höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till socialstyrelsen från 173,500 kronor med 28,600 kronor till 202,100 kronor *dels ock* föreskriva, att för de nya befattningshavare, som må varda uppförda å ordinarie stat, i tillämpliga delar skola gälla de genom kungörelsen den 27 juni 1914 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen samt härjämte *dels* beträffande den till uppförande å staten föreslagne vaktmästaren de särskilda bestämmelser, som meddelats genom kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, *dels ock* beträffande de föreslagna nya kvinnliga biträdena de särskilda villkor, som från och med år 1920 må bliva gällande för dylika biträdesbefattningar i allmänhet.

Den hastiga stegring, socialstyrelsens budget på grund av den oavbrutet utvidgade verksamheten undergår, har visserligen varit ägnad att hos riksdagen framkalla vissa betänkligheter mot ett obeskuret bifall till vad nu härutinnan föreslagits. Med hänsyn emellertid till vad i statsrådsprotokollet anförts och i övrigt inhämtats rörande behovet av de nu föreslagna utvidgningarna, har riksdagen dock icke velat motsätta sig, vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit.

Bland de nu ifrågasatta ökningarna å socialstyrelsens stat förekommer jämväl höjning av de belopp, som äro avsedda att utgå till styrelsens ortsombud för införskaffandet av de socialstatistiska uppgifter, varpå bland annat styrelsens livsmedelsindex grundas. Med den ökade betydelse, socialstyrelsens prisstatistik erhållit icke blott för statliga och kommunala lönesättningar utan även för prisbildningen å lönearbete i allmänhet, har riksdagen funnit vad därutinnan äskats vara motiverat. I detta sammanhang finner sig dock riksdagen böra särskilt fästa uppmärksamheten på nödvändigheten därav, att insamlingen av primärmaterialet sker på ett både allsidigt och objektivt sätt och att sålunda som ombud användas personer, vilkas omdöme, såvitt möjligt är, icke påverkas av egna med prisbildningen ifråga förbundna intressen.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* med godkännande av det av departementschefen i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 förordade förslaget till ordinarie stat för socialstyrelsen, att tillämpas från och

med år 1920, höjt det å riksstaten uppförda *ordinarie anslaget till socialstyrelsen* från 173,500 kronor med 28,600 kronor till 202,100 kronor;

dels ock föreskrivit, att för de nya befattningshavarne, å *ordinarie stat*, i tillämpliga delar skola gälla de genom kungörelsen den 27 juni 1914 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen samt härjämte *dels* beträffande den till uppförande å staten föreslagne vaktmästaren de särskilda bestämmelser, som meddelats genom kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, *dels ock* beträffande de föreslagna nya kvinnliga biträdena de särskilda villkor, som från och med år 1920 skola bliva gällande för dylika biträdesbefattningar i allmänhet.

81:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 80) att för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, utöver anslaget å *ordinarie stat*, å *extra stat* för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 83,900 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen för *upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet*, utöver anslaget å *ordinarie stat*, å *extra stat* för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 83,900 kronor.

82:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 81) att på *extra stat* för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 50,000 kronor att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän med mera för medling i arbetstvister.

Vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, har icke givit riksdagen anledning till annan erinran, än att riksdagen ansett det böra tagas under omprövning, huruvida icke den av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta förlikningsmannae expeditionen lämpligen kunde förläggas till någon av socialstyrelsen disponerad lokal och sekreterareposten fyllas av hos nämnda styrelse anställd tjänsteman. Innan erfarenhet vunnits, huruvida de uppgifter, som skulle komma att utföras av den vid förlikningsmannae expeditionen tilltänkta sekreteraren, fullt taga en dylik tjänstemans tid i anspråk, synes nämligen en sådan kombination med socialstyrelsen vara att föredraga. Av denna anledning har riksdagen visserligen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke det av Eders Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet skäligen borde minskas, men har riksdagen, särskilt inför det sannolika i att den närmaste tiden kommer att på de å arbetsförmedlingsområdet sysselsatta ställa synnerligen stora

anspråk, icke funnit tillräcklig anledning föreligga att företaga någon nedsättning av detsamma.

Riksdagen har sålunda på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 50,000 kronor att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfo-
gande och användas till *ersättning åt förlikningsmän med mera för medling i arbetstvister.*

83:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 82) att på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 140,000 kronor att för befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, har sålunda på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 140,000 kronor att för *befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket* utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder.

84:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 83) att på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor att i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder utgå såsom bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort, än där de vistas.

Vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit har riksdagen funnit sig böra bifalla, och har riksdagen sålunda på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 30,000 kronor att i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder utgå *såsom bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort, än där de vistas.*

85:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 84) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom *bidrag till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 750 kronor.

86:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 85) *dels*, med godkännande av det utav departementschefen förordade förslaget till ny ordinarie stat för yrkesinspektionen, att tillämpas från och med år 1920, höja det ordinarie anslaget till yrkesinspektionen, nu 167,470 kronor, med 1,830 kronor till 169,300 kronor, *dels ock* föreskriva, att för åtnjutande av de å staten upptagna kvinnliga assistenternas avlöningsförmåner skola i tillämpliga delar gälla de genom kungörelse den 29 juni 1917 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för å yrkesinspektionens ordinarie stat uppförda assistenter samt underinspektörer.

Beträffande först Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad detsamma avser uppförande å yrkesinspektionens ordinarie stat av kvinnliga assistenter, har riksdagen funnit den i ämnet lämnade utredningen ådagalägga behovet av att den kvinnliga yrkesinspektionen ordnas på ett mera effektivt sätt än vad hittills varit förhållandet. Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna utvägen härutinnan har riksdagen funnit ändamålsenlig. Då det emellertid måste anses vanskligt att på förhand bedöma den arbetsbörda, som kan komma att påvila ifrågavarande befattningshavare, har riksdagen funnit varsamheten bjuda, att antalet tills vidare begränsas till två. Därigenom kommer också, enligt vad riksdagen gjort sig förvissad om, ur utbildningssynpunkt bättre säkerhet att erhållas för, att de sålunda anställda redan från början besitta erforderlig kompetens. Likaså har riksdagen i avvaktan på den omorganisation av yrkesinspektionen, som lär vara att förvänta, icke ansett, att de kvinnliga assistenterna böra komma i åtnjutande av högre avlöningsförmåner än de vid inspektionen anställda underinspektörerna eller sålunda 2,500 kronor, därav 1,600 kronor såsom lön och 900 kronor såsom tjänstgöringspenningar ävensom, därest vederbörande är stationerad i Stockholm, 300 kronor såsom ortstillägg.

Vidkommande härefter Eders Kungl. Maj:ts förslag om förhöjning av yrkesinspektrisens avlöningsförmåner har riksdagen ej funnit tillräckliga skäl anförda för berörda befattnings uppförande i högre lönegrad. Med hänsyn till den kompetens, nuvarande yrkesinspektrisen, Kerstin Hesselgren, besitter, har riksdagen däremot ansett sig böra medgiva en personlig löneförbättring åt henne å 1,000 kronor.

På grund av riksdagen sålunda beslutat kan det av Eders Kungl. Maj:t äskade anslaget till yrkesinspektionen nedsättas med 5,300 kronor till 164,000 kronor.

Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen *dels* godkänt följande *ordinarie stat för yrkesinspektionen*, att tillämpas från och med år 1920:

	Lön.	Tjänst- görings- pen- ningar.	Orts- tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 yrkesinspektör	4,200	2,000	400	6,600	Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kro- nor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 "	4,200	2,000	400	6,600	
1 "	4,200	2,000	—	6,200	
6 yrkesinspektörer	25,200	12,000	—	37,200	
1 yrkesinspekttris	2,400	1,200	200	3,800	Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kro- nor, efter 10 år med ytterligare 300 kro- nor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
1 assistent (manlig)	2,200	1,500	300	4,000	Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kro- nor, efter 10 år med ytterligare 500 kro- nor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 " "	2,200	1,500	300	4,000	
1 " "	2,200	1,500	—	3,700	
6 assistenter (manliga)	13,200	9,000	—	22,200	
1 assistent (kvinnlig)	1,600	900	300	2,800	Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kro- nor, efter 10 år med ytterligare 300 kro- nor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
1 assistent (kvinnlig)	1,600	900	300	2,800	
1 underinspektör	1,600	900	300	2,800	
3 underinspektörer	4,800	2,700	900	8,400	
1 underinspektör	1,600	900	—	2,500	
13 underinspektörer	20,800	11,700	—	32,500	
Till yrkesinspektörernas och yrkesinspek- trisens kontorskostnader samt vikariats- ersättningar m. m.	—	—	—	17,900	
Summa kronor	—	—	—	164,000	

Anm. Ortstillägg utgår till yrkesinspektör, som är stationerad i Stockholm, samt till assistent eller underinspektör under den tid, han eller hon är stationerad därstädes.

dels från och med år 1920 minskat det ordinarie anslaget till yrkesinspektionen, nu 167,470 kronor, med 3,470 kronor till 164,000 kronor;

dels föreskrivit, att för åtnjutande av de å staten upptagna kvinnliga assistenternas avlöningsförmåner skola i tillämpliga delar gälla de genom kungörelse den 29 juni 1917 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för å yrkesinspektionens ordinarie stat uppförda assistenter samt underinspektörer;

dels ock till personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

87:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 86) att i avbidan å den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1920 beräkna ett förslagsanslag, högst, 56,900 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en den 31 januari 1919 dagtecknad proposition, nr 69, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 56,200 kronor.

Såsom riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 53,200 kronor.

88:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 87) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom *bidrag till bestridande av kostnaderna för den av föreningen för arbetarskydd i Stockholm anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor.

89:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 88) att från och med år 1920 höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till sjukkasseväsandets befrämjande, nu 1,550,000 kronor, med 150,000 kronor till 1,700,000 kronor.

Riksdagen, som funnit den i ämnet lämnade utredningen ådaga lägga behovet av den äskade ökningen av förevarande anslag, har alltså från och med år 1920 höjt det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *sjukkasseväsandets befrämjande*, nu 1,550,000 kronor, med 150,000 kronor till 1,700,000 kronor.

90:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 89) att för beredande av extra statsbidrag för år 1919 åt sjukkassor, som registrats enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 1,500,000 kronor att fördelas i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 angivna grunder.

Oaktat formen för det extra statsbidragets utgående till ifrågasvarande sjukkassor ur olika synpunkter torde lämna rum för anmärk-

ningar, har riksdagen likväl, då det nu endast är fråga om ett mera tillfälligt men välbehövt understöd, funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Riksdagen har alltså för beredande av *extra statsbidrag för år 1919 åt sjukkassor, som registrerats enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910*, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 1,500,000 kronor att fördelas i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 angivna grunder.

91:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 90) att för understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 110,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, har för *understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd*, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 110,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

92:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 91) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 6,000 kronor, att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande under nämnda år av *tillsyn över understödsföreningarna*.

93:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 92) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom bidrag till *internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 750 kronor.

94:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 93) att på extra stat för år 1920 anvisa

dels ett förslagsanslag, högst, 17,500 kronor, till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister,

dels ett förslagsanslag av 49,225 kronor, till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt,

dels ett förslagsanslag av 100,000 kronor såsom bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader,

dels ett förslagsanslag av 17,000 kronor till bestridande av statens kostnader för farliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.;

dels ett reservationsanslag av 10,000 kronor såsom bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter;

dels ock ett förslagsanslag, högst, 3,600 kronor, till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården, eller sålunda till bestridande av kostnader för alkoholistvården tillhoppa 197,325 kronor,

ävensom medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Eders Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av allmän alkoholistanstalt.

I sammanhang härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, däri hemställts, *dels* att riksdagen ville, med ändring i den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna lönestaten för statens alkoholistanstalt, bestämma grundlönen för husfader och befallningsman till 1,700 kronor, för vårdare till 1,275 kronor samt till vårdare, som åtnjuter fri kost, till 735 kronor, *dels* ock öka det av Eders Kungl. Maj:t begärda förslagsanslaget för löner, vikariatsersättningar, o. d. högst 17,500 kronor, med 950 kronor, till 18,450 kronor.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 1 under sjätte huvudtiteln hava för statens alkoholistanstalt, vilken numera är provisoriskt förlagd till Salbohed, föreslagits bland annat följande grundlöner: För husfader 1,550 kronor, för befallningsman samma belopp, för vårdare 1,075 kronor jämte 100 kronor i beklädnadsersättning och för vårdare, som åtnjuter fri kost, 585 kronor jämte nämnda beklädnadsersättning.

Dessa lönestater överensstämma med dem, som blevo fastställda vid 1916 års riksdag, vilket år statens då till Venngarn förlagda alkoholistanstalt öppnades. Vid uppgörandet av lönestater till denna anstalt utgick man ifrån, att vårdarna skulle ha samma lön, som var gällande för förmännen (arbetsledarna) vid Bona uppfostringsanstalt. Dessa fingo emellertid vid 1917 års riksdag sin lön höjd till 1,300 kronor förutom 100 kronor i beklädnadsersättning eller till samma belopp, som utgör grundlönen för vaktkonstapel vid fångvården.

I anledning härav väcktes motion vid förra riksdagen (A. K. nr 132), att lönen för vårdare vid statens alkoholistanstalt måtte bli lik med

den som numera utgår till förman vid Bona uppfostringsanstalt och till vaktkonstapel vid fångvården, och att lönen för husfadern och befallningsmannen vid alkoholistanstalten måtte höjas till det belopp, 1,750 kronor, varmed den utgår för överkonstapel med förordnande som uppsyningsman — allt med avdrag av pensionsavgiften motsvarande belopp. Som skäl för den föreslagna löneförhöjningen anfördes särskilt, att, därest någon höjning i vårdarnas vid statens alkoholistanstalt löner icke ägde rum, det kunde vara att befara, att dessa skulle söka sig över till annat liknande arbetsfält, där lönen vore högre, och att det icke skulle bli möjligt att få en något så när stationär personal vid alkoholistvården.

Ifrågavarande motion blev av statsutskottets majoritet tillstyrkt, men avslogs dock av riksdagen i samband med dess beslut att provisoriskt flytta statens alkoholistanstalt från Venngarn till Salbohed. Enligt den till årets riksdag framlagda statsverkspropositionen skulle skillnaden i personalens löner vid statens alkoholistanstalt och vid de med denna närmast jämförliga inrättningarna, statens uppfostringsanstalter för minderåriga lagöverträdare, bliva *ännu större* än den varit under det gångna året. I andra huvudtiteln förebådas sålunda proposition vid årets riksdag om provisorisk avlöningsförbättring för all personal vid uppfostringsanstalterna för minderåriga brottslingar. Vid sådant förhållande blir det av så mycket större vikt, att lönen för vårdare å alkoholistanstalt åtminstone icke blir mindre än den hittills för arbetsledarna vid uppfostringsanstalterna utgående. Vi tillåta oss därför föreslå, att den vårdare vid statens alkoholistanstalt, som icke åtnjuter fri kost, får en avlöning av 1,300 kronor med avdrag av pensionsavgiften motsvarande belopp (25 kronor), alltså 1,275 kronor (förutom 100 kronor i beklädnadsersättning). I fråga om de skötare, som åtnjuta fri kost — till antalet 3 — få vi, i likhet med yrkandet i ovannämnda motion, föreslå höjning med 150 kronor, alltså till 735 kronor (förutom samma beklädnadsersättning).

Vad slutligen beträffar husfadern och befallningsmannen tillåta vi oss föreslå, att deras lön höjes till den nu för överkonstapel vid fångvården med förordnande som uppsyningsman utgående lönen, 1,750 kronor, med avdrag av pensionsavgiften motsvarande belopp (här 50 kronor), alltså till 1,700 kronor.

Dessa ändringsförslag innebära en ökning av lönestaten för alkoholistanstalten med 950 kronor.»

Den erfarenhet, som under senaste året vunnits i fråga om åtgärden att förflytta statens alkoholistanstalt från Venngarn till Salbohed, synes be-

kräfta de farhågor, som vid beslutets fattande uttalades såväl inom riksdagens vederbörande utskott som av riksdagen. Dessa farhågor gingo nämligen ut på dels att de för Salbohedsanstalten beräknade driftkostnaderna skulle visa sig otillräckliga, dels att anstalten ifråga icke komme att fylla de anspråk, som på en statens vårdanstalt enligt interneringslagens anvisningar skäligen kunde och borde uppställas. Så visar sig nu, att de under senare delen av 1918 års lagtima riksdag beräknade driftkostnaderna för anstalten under år 1919, 23,000 kronor, behöva ökas med icke mindre än 26,225 kronor, samt att driftkostnaderna för anstalten under år 1920 måste beräknas till 49,225 kronor. Likaledes upplyses, att anstaltsutrymmet visat sig vara så begränsat, att dit i laga ordning hänvisade patienter icke kunnat mottagas, utan att interneringslagen i brist på utrymme delvis icke kunnat tillämpas. Såsom förhållandena för närvarande gestalta sig, synes emellertid annan åtgärd icke stå till buds än att räkna med anstaltens fortsatta användning och att därför bevilja de anslag, som enligt Eders Kungl. Maj:ts framställning visa sig erforderliga.

Vidkommande härefter de i ovanberörda motion föreslagna löneförhöjningarna, för husfader och befallningsman från 1,550 kronor med 150 kronor till 1,700 kronor, för vårdare, som icke åtnjuter fri kost, från 1,075 kronor med 200 kronor till 1,275 kronor samt för vårdare, som åtnjuter fri kost, från 585 kronor med 150 kronor till 735 kronor, har riksdagen visserligen funnit det tveksamt att på grund av enskild motion härutinnan företaga ändring i Eders Kungl. Maj:ts förslag. Men, då vad i motionen sålunda föreslagits står i full övensstämmelse med riksdagens beslut om löneförbättring från och med innevarande år vid anstalterna å Venngarn och Bona och då någon grund för olikställighet mellan ifrågavarande befattningshavare vid de olika anstalterna icke läter kunna påvisas, har riksdagen funnit sig böra bifalla det i motionen framställda yrkandet. Vid sådant förhållande erfordras en höjning av förslagsauslaget till avlöningar och vikariatsersättningar vid nu ifrågavarande anstalt med 950 kronor eller från 17,500 kronor till 18,450 kronor.

Riksdagen, som i övrigt icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:ts förslagit, har alltså i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med bifall till ovanberörda motion på extra stat för år 1920 anvisat

dels ett förslagsanslag, högst, 18,450 kronor, till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister,

dels ett förslagsanslag av 49,225 kronor till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt,

dels ett förslagsanslag av 100,000 kronor såsom bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader,

dels ett förslagsanslag av 17,000 kronor till bestridande av statens kostnader för farliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.,

dels ett reservationsanslag av 10,000 kronor såsom bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter,

dels ock ett förslagsanslag, högst, 3,600 kronor, till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården,

eller sålunda till bestridande av kostnader för alkoholistvården tillhopa 198,275 kronor,

ävensom medgivit, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Eders Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av allmän alkoholistanstalt.

95:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 94)

dels till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder på extra stat för år 1920 anvisa ett belopp av 25,750 kronor, därav ett förslagsanslag, högst, 22,750 kronor, och ett reservationsanslag å 3,000 kronor;

dels besluta, att av nämnda förslagsanslag, högst, 22,750 kronor, skola under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå:

a) till främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppföstran, det år 1837 stiftade nykterhetssällskapets verksamhet	kronor 10,000: —
b) till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet	» 2,000: —
c) till främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	» 10,000: —
d) såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet	» 750: —

Summa kronor 22,750: —

dels ock besluta, att ovannämnda reservationsanslag å 3,000 kronor skall ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit riksdagen anledning till erinran, och har riksdagen sålunda *dels* till *främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder* på extra stat för år 1920 anvisat ett belopp av 25,750 kronor, därav ett förslagsanslag, högst, 22,750 kronor, och ett reservationsanslag å 3,000 kronor;

dels beslutat, att av nämnda förslagsanslag, högst, 22,750 kronor, skola under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå:

a) till främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade nykterhetssällskapets verksamhet	kronor 10,000: —
b) till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet	» 2,000: —
c) till främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	» 10,000: —
d) såsom bidrag till upphållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet	» 750: —
<hr/> Summa kronor 22,750: —	

dels ock beslutat, att ovannämnda reservationsanslag å 3,000 kronor skall ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

96:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 95) att *dels*, med godkännande av det av departementschefen framlagda förslaget till ordinarie stat för pensionsstyrelsen, att tillämpas från och med år 1920, höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till pensionsstyrelsen från 333,400 kronor med 72,500 kronor till 405,900 kronor, *dels* ock föreskriva, att för de nya befattningshavare, som, enligt berörda förslag, må varda uppförda å ordinarie stat, i tillämpliga delar skola gälla de genom kungl. kungörelsen den 1 oktober 1914 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för pensionsstyrelsen.

Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad detsamma avser uppförande å pensionsstyrelsens ordinarie stat av två nya byråchefsbefattningar och två tjänster i andra lönegraden har riksdagen funnit sig böra bifalla.

Då riksdagen ej heller i övrigt funnit skäl till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels godkänt följande ordinarie stat för pensionsstyrelsen, att tillämpas från och med år 1920:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 generaldirektör och chef.....	7,000	3,000	1,000	11,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
7 byråchefer	35,000	17,500	4,200	56,700	
1 tjänsteman i andra lönegraden (sekreterare)	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
7 tjänstemän i andra lönegraden (sekreterare, förste aktuarier)...	25,200	12,600	2,800	40,600	
1 tjänsteman i första lönegraden (notarie, aktuarie)	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
23 tjänstemän i första lönegraden (notarier, aktuarier)	50,600	34,500	6,900	92,000	
1 kvinnligt biträde i tredje lönegraden (registrator och kassör)	1,500	700	200	2,400	
2 kvinnliga biträden i tredje lönegraden (bokhållare)	3,000	1,400	400	4,800	
1 kvinnligt biträde i andra lönegraden	1,300	500	200	2,000	Efter 5 år kan avlöningen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.
19 kvinnliga biträden i andra lönegraden	24,700	9,500	3,800	38,000	
1 kvinnligt biträde i första lönegraden	1,100	300	200	1,600	
68 kvinnliga biträden i första lönegraden.....	74,800	20,400	13,600	108,800	
1 förste vaktmästare	1,100	650	150	1,900	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	900	550	150	1,600	
3 vaktmästare	2,700	1,650	450	4,800	
Arvode till generaldirektörens ställföreträdare	—	—	—	1,000	

	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Orts- tillägg.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Felräkningspenningar till det kvinnliga biträde, som bestrider kas-sörsgöromålen	--	—	—	300
Till vikariatsersättningar under semester samt vid sjukdomsförfall för vissa befattningshavare.....	—	—	—	20,500
Summa	—	—	—	405,900

Anm. Av varje ålderstillägg, som tillkommer kvinnligt biträde, tillhöra 100 kronor lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.

dels höjt det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till pensionsstyrelsen från 333,400 kronor med 72,500 kronor till 405,900 kronor;

dels ock föreskrivit, att för de nya befattningshavarna å ordinarie stat i tillämpliga delar skola gälla de genom kungl. kungörelsen den 1 oktober 1914 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för pensionsstyrelsen.

97:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 96) att för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m., utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 465,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, har alltså för *upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.*, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 465,000 kronor.

98:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 97) att för införande av försäkringsböcker för de jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring försäkrade på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 320,000 kronor.

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har alltså för *införande av försäkringsböcker* för de jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring försäkrade på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 320,000 kronor.

99:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 98) att dels för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som äro därtill berätti-

gade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, på extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag av 10,800,000 kronor;

dels ock medgiva, att av nämnda förslagsanslag må gäldas kostnaderna för statens bidrag till den jämlikt samma lag anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkring.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran emot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har alltså

dels för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, på extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag av 10,800,000 kronor;

dels ock medgivit, att av nämnda förslagsanslag må gäldas kostnaderna för statens bidrag till den jämlikt samma lag anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkring;

100:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 99), att på extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 867,000 kronor, att utgå som bidrag till täckande av statens kostnad för understöd enligt 33 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av förstnämnda lag blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen.

De av Eders Kungl. Maj:t verkställda beräkningarna angående behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för år 1920 hava blivit uppgjorda med ledning av utav riksdagen förut godkända grunder.

Riksdagen har på extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag, högst, 867,000 kronor, att utgå som *bidrag till täckande av statens kostnad för understöd enligt 33 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av förstnämnda lag blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen.*

101:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 100), att av det förslagsanslag, som kan komma att för år 1920 beviljas för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, må för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet jämlikt de föreskrifter, som av Eders Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under år 1920 disponeras ett belopp av högst 500,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra emot Eders Kungl. Maj:ts förslag och får sålunda anmäla, att riksdagen medgivit, att av förslagsanslaget för år 1920 för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, *må för vidtagande av åtgärder till förebyggande och häaande av invaliditet* jämlikt de föreskrifter, som av Eders Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under år 1920 disponeras ett belopp av högst 500,000 kronor.

102:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 101), att på extra stat för år 1920 till ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar samt biträde med den frivilliga försäkringens genomförande m. m. bevilja ett förslagsanslag av 140,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra emot framställningen, har på extra stat för år 1920 till *ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar samt biträde med den frivilliga försäkringens genomförande m. m.* beviljat ett förslagsanslag av 140,000 kronor.

103:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 102) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för beredande av *ersättning till häradskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar* på extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

104:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 103) att till understöd åt svenska fattigvårdsförbundet på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 19,400 kronor, därav 3,000 kronor såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård.

Då den av 1918 års lagtima riksdag i samband med den nya fattigvårdslagstiftningen beslutade statsinspektionen av fattigvården kommer att övertaga den konsulentverksamhet, som hittills utförts av svenska fattigvårdsförbundet, har riksdagen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida anslag till förbundet allt fortfarande bör utgå med oförminskat belopp. Med hänsyn till den i ämnet lämnade utredningen rörande förbundets behov av understöd jämväl för nästkommande år har riksdagen emellertid icke ansett sig böra motsätta sig Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen har alltså, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *understöd åt svenska fattigvårdsförbundet* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 19,400 kronor, därav 3,000 kronor såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård.

105:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 104) att för statsinspektion av fattigvården å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 49,650 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit riksdagen anledning till erinran, och har riksdagen sålunda för *statsinspektion av fattigvården* å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 49,650 kronor.

106:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 105) att för understödjande av nationalföreningens mot emigrationen verksamhet på extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

Under erinran att riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljat anslag av 10,000 kronor för vart och ett av åren 1909—1919, får riksdagen, som icke ansett tillräckliga skäl föreligga för den nu ifrågasatta ökningen av det sålunda hittills föreningen lämnade statsbidraget, anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *understödjande av nationalföreningens mot emigrationen verksamhet* på extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

107:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 106) att till understöd åt stiftelsen Hemmet Fristad på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämmer.

Med hänsyn till den under kristiden inträdda stegringen av utgifterna för hemmets verksamhet och den därav föranledda försämringen av hemmets ekonomi har ett väsentligt förhöjt understöd från statens sida nu ansetts av behovet påkallat.

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla den föreslagna höjningen av förevarande anslag, har alltså till *understöd åt stiftelsen Hemmet Fristad* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämmer.

108:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 107) att på extra stat för år 1920 anvisa *dels* till uppehållande av verksamheten vid småbrukskolonin Emaus i Norrtälje ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor, *dels ock* såsom bidrag till kostnaderna för utförande i huvudsaklig enlighet med i ärendet företedda ritningar av vissa elektriska installationsarbeten å egendomen Emaus ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor; allt att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämmer.

Riksdagen har icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter mot anvisande av medel till ifrågavarande koloniverksamhet. Dock har riksdagen med hänsyn till det svåra ekonomiska läge, vari kolonin under nu rådande dyrtid sannolikt skulle försättas, därest statsbidrag

icke bereddes densamma, funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag om anslag till koloniverksamheten under år 1920 med 5,000 kronor eller samma belopp som för innevarande år ställts till förfogande.

Något bidrag till kostnaderna för inledandet av elektrisk belysning å koloniegendomen har riksdagen däremot icke ansett böra utgå.

Riksdagen har sålunda till uppehållande av verksamheten vid *småbrukskolonin Emaus i Norrtälje* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t må äga bestämma; men däremot icke funnit skäl bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, i vad det avser bidrag till kostnaderna för utförande av vissa elektriska installationsarbeten å egendomen Emaus.

109:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 108) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *understöd åt Drottning Sophias skyddshem* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämmer.

Försäkringsinspektionen.

Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 109) att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, från och med år 1920 beräkna en förhöjning av det ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av försäkringsinspektionens verksamhet, att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen, med 27,100 kronor till 86,400 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 avlåten, proposition, nr 182, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna ej mindre de av departementschefen i statsrådsprotokollet framlagda förslagen till avlönings- och omkostnadsstat samt övergångsstat för försäkringsinspektionen, att tillämpas från och med år 1920, än även de av departementschefen förordade villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i den föreslagna avlöningsstaten upptagna avlöningsförmånerna;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder ordinarie befattning vid försäkringsinspektionen, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser;

att den nuvarande registratorn hos försäkringsinspektionen skall såsom övertalig med samma tjänstgöringsskyldighet som hittills uppföras å övergångsstaten;

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar vid försäkringsinspektionen — utom nämnde övertalige tjänsteman — vilka icke före viss av Eders Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola, liksom den nuvarande registratorn hos försäkringsinspektionen, varda bibehållna vid dem enligt hittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem; samt att, så länge den nuvarande registratorn hos försäkringsinspektionen kvarstår vid sin nu innehavande befattning i ämbetsverket, den å den nya avlöningsstaten uppförda kvinnliga biträdesbefattningen av tredje lönegraden ej må tillsättas; skolande under tiden den för denna biträdesbefattning i staten uppförda avlöning besparas;

dels medgiva, att kostnaderna för försäkringsinspektionens verksamhet enligt fastställd stat må utgå av de bidrag, som enligt lagen om försäkringsrörelse den 25 maj 1917 och lagen den 24 juli 1903 om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket skola av försäkringsanstalterna årligen erläggas till bestridande av kostnaden för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet;

dels besluta, att de pensioner, som med tillämpning av lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension komma att beviljas tjänstinnehavare vid försäkringsinspektionen, skola utgå av försäkringsanstalternas förenämnda bidragsmedel;

dels ock, vid bifall till vad sålunda föreslagits, från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av försäkringsinspektionens verksamhet, att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen, från 59,300 kronor med 25,900 kronor till 85,200 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad detsamma avser förändring av den å försäkringsinspektionens stat uppförda sekreteraretjänsten till befattning såsom ledamot och byrådirektör har riksdagen ansett sig böra bifalla.

Då riksdagen likaledes funnit tillräckliga skäl tala för bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning om uppförande å inspektionens stat av tre revisorsbefattningar — därav två i andra och en i första lönegraden — ävensom en kvinnlig biträdesbefattning av tredje lönegraden samt riksdagen i övrigt icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, får riksdagen sålunda anmäla, att riksdagen *dels* godkänt följande avlönings- och omkostnadsstat samt övergångsstat för försäkringsinspektionen, att tillämpas från och med år 1920:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
A. Avlöningar.					
Överdirektören och chefen	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 ledamot, arvode	—	—	—	3,000	
1 d:o d:o	—	—	—	3,000	
1 ledamot och byrådirektör.....	4,200	2,000	600	6,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr. Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 förste aktuarie.....	3,600	1,800	400	5,800	
1 förste revisor	3,600	1,800	400	5,800	
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 revisor	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 kvinnligt biträde av tredje graden (registrator)	1,500	700	200	2,400	Efter 5 år kan avlöningen höjas med 200 kr., efter 10 år med ytterligare 200 kr. och efter 15 år med än ytterligare 200 kr. Av varje förhöjningskola 100 kr. tillhöra lönen och 100 kr. tjänstgöringspenningarna.
1 kvinnligt biträde av andra graden ..	1,300	500	200	2,000	
1 vaktmästare	900	550	150	1,600	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 6 år med ytterligare 100 kr. och efter 9 år med än ytterligare 100 kr.
	—	—	—	50,200	
Till ålderstillägg, förslagsvis	—	—	—	1,000	51,200
B. Omkostnader.					
Till vikariatsersättningar, ersättningar till extra tjänstemän och andra biträden, resekostnads- och traktamentsersättningar, tryckningskostnader, hyra, kostnader för belysning, uppvärmning, städning, möbler, böcker, tidningar, kontorsrekvisita m. m. ävensom till extra ordinarie arbetskrafter vid möjligen förekommande särskild administration av livförsäkringsbolag, förslagsvis.....					30,000
Summa kronor					81,200

Anmärkning. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas vaktmästaren, skall av lönen avstås för bostad med bränsle 300 kronor för år samt för lyse 25 kronor om året. Därest vaktmästaren åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme, men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anseas hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw.-timmar. Åtnjutes lyse, skall vaktmästaren själv bekosta armatur och lampor. — I övrigt skola i fråga om förmån av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (Sv. förf.-saml. nr 836).

Övergångsstat.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 registrator	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.

dels godkänt följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i avlöningsstaten upptagna avlöningsförmånerna:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av försäkringsinspektionen eller eljest kan varda stadgad, ävensom därest vissa till försäkringsinspektionen hörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till vilket göromålen överlämnas;

att befattningshavare är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning uti innehavande grad, där han, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, befinnes vara lämplig och behövlig;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom den centrala förvaltningen;

att med ordinarie befattning vid försäkringsinspektionen icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att chef, byrådirektör, förste aktuarie, förste revisor eller revisor vid försäkringsinspektionen ej må deltaga i styrelsen av eller vara anställd vid försäkringsbolag eller vid utländsk försäkringsanstalt, som erhållit tillstånd att här i riket driva försäkringsrörelse, ej heller vara aktieägare eller garant i sådant företag; samt

att med ordinarie befattning vid försäkringsinspektionen ej heller i övrigt må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej, vad angår chef eller byrådirektör, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, försäkringsinspektionen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som förordnats att uppehålla befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke provas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej provas skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsfall, eller när det erfordras för tjänsteresor eller för beredande av semester, manlig befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid försäkringsinspektionen, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest däremot svarande belopp;

att den, som tillträder den nya avlöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget utgå till månadens slut;
i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av avlöningen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter, vad angår vaktmästaren tre år samt beträffande annan befattningshavare fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till läst den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan förekommer, efter ytterligare tre respektive fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, där sådan äger rum, efter än ytterligare tre respektive fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda avlöningsförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej må tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd;

att därvid bör förste aktuarien, det kvinnliga biträdet av andra graden samt vaktmästaren tillgodoräknas den tid, som före den nya statens trädande i kraft förflutit från befattningshavarens tillträde till innehavande befattning;

att befattningshavare tillika bör tillgodoräknas den tid han inom samma lönegrad innehaft annan ordinarie tjänst i ämbetsverket; samt

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av avlöningsförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas av överdirektören, byrådirektören, förste aktuarien

och förste revisor under en och en halv månad; av revisorn och kvinnligt biträde under en månad; samt av vaktmästaren under femton dagar; samt

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya avlöningsstatens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande de i staten upptagna kvinnliga befattningshavare skola i övrigt lända till efterrättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels förklarar

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder ordinarie befattning vid försäkringsinspektionen, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser;

att den nuvarande registratorn hos försäkringsinspektionen skall såsom övertalig med samma tjänstgöringsskyldighet som hittills uppföras å övergångsstaten;

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar vid försäkringsinspektionen — utom nämnde övertalige tjänsteman — vilka icke före viss av Eders Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola, liksom den nuvarande registratorn hos försäkringsinspektionen, varda bibehållna vid dem enligt hittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem; samt

att, så länge den nuvarande registratorn hos försäkringsinspektionen kvarstår vid sin nu innehavande befattning i ämbetsverket, den å den nya avlöningsstaten uppförda kvinnliga biträdesbefattningen av tredje lönegraden ej må tillsättas; skolande under tiden den för denna biträdesbefattning i staten uppförda avlöning besparas;

dels medgivit, att kostnaderna för försäkringsinspektionens verksamhet enligt fastställd stat må utgå av de bidrag, som enligt lagen om försäkringsrörelse den 25 maj 1917 och lagen den 24 juli 1903 om

utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket skola av försäkringsanstalterna årligen erläggas till bestridande av kostnaden för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet;

dels beslutat, att de pensioner, som med tillämpning av lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension komma att beviljas tjänst innehavare vid försäkringsinspektionen, skola utgå av försäkringsanstalternas förenämnda bidragsmedel;

dels ock från och med år 1920 höjt det å riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av försäkringsinspektionens verksamhet, att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen, från 59,300 kronor med 25,900 kronor till 85,200 kronor.

Diverse.

111:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 110) att på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 52,500 kronor att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall i huvudsaklig överensstämmelse med av Eders Kungl. Maj:t fastställd plan.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t under ifrågavarande punkt föreslagit, har alltså på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 52,500 kronor att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för *verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall* i huvudsaklig överensstämmelse med av Eders Kungl. Maj:t fastställd plan.

112:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 111) *dels* till bestridande av utgifterna för statens biografbyrå på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder, *dels ock* medgiva, att reservation, som kan uppkomma å nämnda anslag, må i den omfattning, Eders Kungl. Maj:t prövar lämplig, användas till befrämjande av sådana i samband med kinematografin stående ändamål, som Eders Kungl. Maj:t finner vara förtjänta av understöd.

Riksdagen, som icke funnit skäl till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, har alltså *dels* till bestridande av utgifterna för statens biografbyrå på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag

av 35,000 kronor att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder;

dels ock medgivit, att reservation, som kan uppkomma å nämnda anslag, må i den omfattning, Eders Kungl. Maj:t prövar lämplig, användas till befrämjande av sådana i samband med kinematografen stående ändamål, som Eders Kungl. Maj:t finner vara förtjänta av understöd.

113:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 112) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer* på extra stat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

114:o) Med anledning av vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 113) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för fortsatt utgivande av *Regeringsrättens årsbok* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 12,000 kronor.

115:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 114) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, som bidrag till skolföreståndaren J. Henrikssons i Rostock verksamhet för *odling av frön för uppdragande av medicinalväxter m. m.* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

116:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 115) att för fortsättande av arbetena med en allmän utredning rörande Sveriges inre vattenvägar på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 87,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen funnit sig böra bifalla och har sålunda för *fortsättande av arbetena med en allmän utredning rörande Sveriges inre vattenvägar* på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 87,000 kronor.

117:o) Såsom riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen för *bekämpande av arbetslösheten* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,000,000 kronor.

118:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 117) att till beredande i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 januari 1919 angivna grunder, av extra lönetillägg åt en del tjänstemän och betjante i de till civildepartementet hörande ämbetsverk och kårer på extra stat för år 1920 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 12,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, har sålunda i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till beredande i enlighet med de i statsrådsprotokoll över

finansärenden den 9 januari 1919 angivna grunder, av *extra lönetillägg* åt en del tjänstemän och betjante i de till civildepartementet hörande ämbetsverk och kårer på extra stat för år 1920 anvisat såsom förslagsanslag ett belopp av 12,000 kronor.

119:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkterna 118 och 119) att i avvidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, å extra stat för år 1920 under sjätte huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna *dels* för beredande av tillfällig löneroglering under år 1920 åt vissa ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen ett belopp av 580,000 kronor, *dels ock* till förstärkning under samma år av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom den civila statsförvaltningen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel ett belopp av 255,000 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t den 27 maj 1919 avlåtit proposition i ämnet (nr 409).

Sitt beslut i anledning av denna proposition anmåler riksdagen i särskild skrivelse.

120:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 120), har riksdagen beslutat, att det under sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till *avlöningsförbättring för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare* skall ur riksstaten uteslutas.

121:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 121) att från och med år 1920 höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser med 770,000 kronor eller från 1,430,000 kronor till 2,200,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot den av Eders Kungl. Maj:t åskade ökningen av förevarande anslag, har alltså från och med år 1920 höjt det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser* med 770,000 kronor eller från 1,430,000 kronor till 2,200,000 kronor.

Övriga ordinarie anslag.

122:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år åro uppförda under sjätte huvudtiteln, har Eders Kungl. Maj:t icke ifrågasatt annan ändring, än att för jämnande av huvudtitelnslutsumma föreslagits en ökning av det ordinarie förslagsanslaget för bestridande av tryckningskostnader från dess nuvarande belopp, 199,967 kronor med 55 kronor till 200,022 kronor.

Riksdagen får anmäla, att samtliga ordinarie anslag under sjätte huvudtiteln, som här ovan icke blivit särskilt omförmälda, för år 1920 fastställts till samma belopp som uti innevarande års riksstat; dock att förslagsanslaget till bestridande av tryckningskostnader, som icke skola av andra medel gäldas, för jämnande av huvudtitelns slutsumma höjts från 199,967 kronor med 30 kronor till 199,997 kronor.

Stockholm den 13 juni 1919.

Med undersåttlig vörtnad.

Tabell över anslagen under riksstatens för år 1920 *sjätte* huvudtitel.

Civildepartementet.

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Departementet.					
1	Departementschefen			17,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.			207,600	
3	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i> , högst			15,600	
4	Extra hyrå för fattigvårdsärenden, <i>förslagsanslag</i> , högst				27,400
5	Extra föredragande för mål hos regeringsrätten, <i>förslags-</i> <i>anslag</i> , högst				7,000
6	Extra föredragande för stadsplane- m. fl. ärenden, <i>förslags-</i> <i>anslag</i> , högst				3,000
Säger för departementet				240,200	37,400
B. Regeringsrätten.					
1	Regeringsrätten			94,500	
C. Överståthållarämbetet.					
1	Överståthållarämbetet			98,622	
2	Provisorisk förbättring av de hos överståthållarämbetet an- ställda extra tjänstinnehavares avlöningsförmåner, <i>förslags-</i> <i>anslag</i> , högst				15,100
3	Utgivande av »Polisunderrättelser», <i>förslagsanslag</i> , högst ...				78,000
4	Utgifter för registrering av automobiler, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inflytande avgifter för registrering av automobiler				5,300
Säger för överståthållarämbetet				98,622	98,400

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
D. Landsstaten.					
1	Landshövdingarna			318,500	
2	Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna			1,354,450	
3	Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst			12,000	
4	Arvoden åt extra länsnotarier m. m., <i>reservationsanslag</i>			383,000	
5	Föggeriförvaltningarna			2,260,731	
6	Övergångsstat			55,000	
7	Avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet, <i>förslagsanslag</i>				600,000
8	Ersättning åt lappfogdar m. m., <i>reservationsanslag</i>				37,350
Säger för landestaten				4,383,681	637,350
E. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.					
Väg- och vattenbyggnadsstaten:					
1a	<i>Bestämt anslag</i>	141,000			
<i>Reservationsanslag:</i>					
1b	Expenser för allmänna arbeten	45,000			
1c	Vägundersökningar	45,000	90,000	231,000	
2	Företärkning av arbetskrafterna hos väg- och vattenbygg- nadsstyrelsen m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				35,175
3	Expenser för allmänna arbeten, <i>förslagsanslag</i> , högst				35,000
4	Vägundersökningar, <i>förslagsanslag</i> , högst			12,000	45,000
5	Vägar och kommunikationer				
6	Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m., <i>reservationsanslag</i>				10,000
7	Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m., <i>reservationsanslag</i>				900,000
8	Förbättring av Visby hamn, <i>reservationsanslag</i>				125,000
9	Anläggning eller förbättring av vägar m. m., <i>reservationsanslag</i>				3,500,000
10	Anläggning av enklare vägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, <i>reservationsanslag</i>				750,000
11	Anläggning av s. k. ödebygdsvägar inom Norrbottens, Väster- bottens, Jämtlands och Västernorrlands län, <i>reservations-</i> <i>anslag</i>				400,000
12	Anläggning av utfartsvägar inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, <i>reservationsanslag</i>				100,000
13	Upprensning av vissa farleder i Mälaren, <i>reservationsanslag</i> ..				100,000
<i>Jordförluster genom kanal- och väganläggningar, förslags-</i> <i>anslag:</i>					
14a	Direkt anvisning	2,700			
14b	Ersättningar	4,567		7,267	
15	Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet, <i>förslagsanslag</i>			365	
Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet				250,632	6,000,175

				Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinario anslag	Extra anslag
				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
F. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.							
<i>Medicinalstyrelsen med dithörande stater.</i>							
1	Medicinalstyrelsen			216,800			
2	Personligt avlöningstillägg till en befattningshavare i medi- cinalstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,300		
Statsmedicinska anstalten:							
3	Statens bakteriologiska laboratorium	102,290					
4	Statens rättskemiska laboratorium	19,550					
5	Förstärkning av anslaget till statens rättskemiska laboratorium, <i>förslags- anslag</i> , högst		2,500				
6	Statens farmaceutiska laboratorium, <i>för- slagsanslag</i> , högst		20,100	121,840	22,600		
7	Förste provinsialläkare och provinsialläkare			1,393,800			
8	Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare, <i>förslagsanslag</i>				4,000		
9	Avlöning åt civila läkarstipendiater, <i>reservationsanslag</i>			31,000			
10	Bidrag till extra provinsialläkares avlöande, <i>förslagsanslag</i>			40,000		1,803,440	27,900
<i>Sjukvårdsanstalterna.</i>							
Sinnessjukvårdsanstalterna:							
11	Hospitals underhåll, <i>förslagsanslag</i> ...	8,100,000					
12	Bidrag till befodringsavgifter för vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler, <i>förslagsanslag</i> , högst		45,000				
13	Nytt hospital å biskopsbostället Sund- by, <i>reservationsanslag</i>		605,000				
14	Nya paviljonger för oroliga sjuka vid Säters och Västerviks hospital, <i>re- servationsanslag</i>		298,400				
15	Bostadshus för viss betjäning vid Säters och Västerviks hospital, <i>reservations- anslag</i>		61,800				
16	Paviljonger för oroliga sjuka vid Öster- sunds hospital, <i>reservationsanslag</i>		300,000				
17	Bostadshus för hospitalsepersonal, <i>re- servationsanslag</i>		300,000				
18	Bostadshus för personal vid Härnö- sands hospital, <i>reservationsanslag</i>		72,400				
19	Anstalter för obildbara sinnesslöa, <i>för- slagsanslag</i>	450,000					
20	Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, <i>förslags- anslag</i>	700,000					
21	Epileptikeranstalter, <i>förslagsanslag</i> ...	100,000		9,350,000	1,682,600		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
	Övriga sjukvårdsanstalter:				
22	Lasarettens underhåll	15,774			
23	Underhåll av Järvsö sjukhus för spe- talska	23,500			
24	Täckande av brist å anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetalska, <i>förslagsanslag</i> , högst ...	8,000			
25	Bidrag för driftkostnaderna vid tuber- kulossjukvårdsanstalter, <i>förslagsan- slag</i>	2,400,000			
26	Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna, <i>förslagsanslag</i> ...	15,000			
27	De genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanato- rierna, <i>förslagsanslag</i> , högst	400,000			
28	Statsbidrag till dispensärverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	150,000			
29	Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten, <i>förslagsanslag</i>	30,000			
30	Resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm, <i>för- slagsanslag</i>	8,000	2,439,274	611,000	
	Vanföreväsendet:				
31	Kliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsing- borg, <i>förslagsanslag</i>	179,500			
32	Polikliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsing- borg, <i>förslagsanslag</i>	15,000			
33	Underhåll av skol- och uppfostrings- hem för vanföra, <i>förslagsanslag</i>	131,400			
34	Bidrag till resor för vanföra jämte vårdare, <i>förslagsanslag</i>	35,000			
35	De i Stockholm, Göteborg och Häl- singborg av föreningarna för bi- stånd åt vanföra inrättade under- visningsanstalterna för vanföra m. m., <i>förslagsanslag</i>	184,500			
36	Bidrag till täckande av förlust å för- eningens för bistånd åt vanföra i Skåne verksamhet under åren 1917 och 1918, <i>förslagsanslag</i> , högst ...	80,000	545,400	80,000	12,334,674
	<i>Hälsovård i allmänhet.</i>				2,373,600
37	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård, <i>förslagsanslag</i>	275,000			
38	Lindring i mindre bemedlade patients å landsbygden sjuk- vårdskostnader, <i>förslagsanslag</i>		230,000		
39	Inspektis över sjuksköterskeväsendet, <i>förslagsanslag</i> , högst ...		3,800		
40	Anordnande av en statens skola för utbildning av distrikts- sköterskor, <i>förslagsanslag</i>		8,000		
41	Stipendier för sjuksköterskor för genomgående av statens skola för utbildning av distriktsköterskor, <i>förslagsanslag</i> , högst		20,000		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
42	Statsbidrag för anställning av distriktsköterskor, <i>förslagsanslag</i>		250,000		
43	Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor, <i>förslagsanslag</i>		500,000		
44	Ortopediska institutet	8,250			
45	Skyddskoppypmpningen, <i>förslagsanslag</i>	240,000			
46	Karantänsanstalten på Käsö, <i>förslagsanslag</i> , högst	16,600			
47	Skötsel av den å karantänsanstalten på Käsö befintliga kol-oxidapparaten, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,000		
48	Personligt lönetillägg åt karantänsläkaren på Käsö G. E. Hjortzberg, <i>förslagsanslag</i> , högst		500		
49	Svenska läkarsällskapet	3,000			
50	Resestipendier åt civila läkare	3,500			
51	Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris, <i>förslagsanslag</i>	7,000		553,350	1,013,300
Säger för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården				14,691,464	3,414,800
G. Sociala verk och inrättningar.					
Riksförsäkringsanstalten:					
1	Riksförsäkringsanstalten	113,600			
2	Riksförsäkringsanstaltens verksamhet, <i>förslagsanslag</i>		1,123,400		
3	Kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, <i>förslagsanslag</i>	50,000			
4	Ersättning åt postsparbanken för dess bestyr för riksförsäkringsanstalten, <i>förslagsanslag</i>		47,740		
5	Statens bidrag till fiskares försäkring, <i>förslagsanslag</i>	34,000		197,600	1,171,140
Försäkringsrådet:					
6	Försäkringsrådet			65,500	
7	Försäkringsrådets verksamhet, <i>förslagsanslag</i>				55,000
Socialstyrelsen:					
8	Socialstyrelsen	202,100			
9	Socialstyrelsens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst		83,900		
10	Medling i arbetstvister, <i>förslagsanslag</i>		50,000		
11	Offentliga arbetsförmedlingen i riket, <i>förslagsanslag</i>		140,000		
12	Medellösa arbetssökandes resor, <i>förslagsanslag</i>		30,000		
13	Mellanfolkliga arbetsamtet i Basel, <i>förslagsanslag</i> , högst		750	202,100	304,650
Arbeterskydd:					
14	Yrkesinspektionen	164,000			
15	Personligt lönetillägg åt yrkesinspektisen Kerstin Hesselgren, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,000		
16	Yrkesinspektionens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst		53,200		
17	Permanenta utställningen i Stockholm av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,000	164,000	58,200
Socialförsäkring:					
18	Sjukkasväsändets befrämjande, <i>förslagsanslag</i>	1,700,000			
19	Extra statsbidrag för år 1919 åt registrerade sjukkassor, <i>förslagsanslag</i>		1,500,000		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
20	Sjukkasor, som meddela moderskapsunderstöd, <i>förslagsanslag</i>		110,000		
21	Tilleyrn över understödsföreningarna, <i>förslagsanslag</i> , högst		6,000		
22	Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande, <i>förslagsanslag</i> , högst		750	1,700,000	1,616,750
	Nyktterhetsverksamhet:				
	Alkoholistvård:				
23	Avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister, <i>förslagsanslag</i> , högst	18,450			
24	Bidrag till driftkostnaderna i övrigt för statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister, <i>förslagsanslag</i>	49,225			
25	Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	100,000			
26	Statens kostnader för farliga alkoholister m. m., <i>förslagsanslag</i>	17,000			
27	Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter, <i>reservationsanslag</i>	10,000			
28	Sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården, <i>förslagsanslag</i> , högst	3,600	198,275		
	Främjande av nyktterhet och motarbetande av dryckenskapens följder:				
29 a	<i>Förslagsanslag</i> , högst	22,750			
29 b	<i>Reservationsanslag</i>	3,000	25,750		224,025
	Allmänna pensionsförsäkringen:				
30	Pensionsstyrelsen	405,900			
31	Pensionsstyrelsens verksamhet m. m., <i>förslagsanslag</i>		465,000		
32	Försäkringsböcker för de jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring försäkrade, <i>förslagsanslag</i>		320,000		
33	Statens kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring, <i>förslagsanslag</i>		10,800,000		
34	Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen, <i>förslagsanslag</i> , högst		867,000		
35	Ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar m. m., <i>förslagsanslag</i>		140,000		
36	Ersättning till häradeskrivarna för pensionsförteckningar, <i>förslagsanslag</i>		50,000	405,900	12,642,000
	Fattigvård:				
37	Fattigvården i Stockholm och landsorten	9,564			
38	Fattigvården i allmänhet, <i>förslagsanslag</i>	400,000			
39	Svenska fattigvårdsförbundet, <i>förslagsanslag</i> , högst		19,400		
40	Statsinspektion av fattigvården, <i>förslagsanslag</i> , högst		49,650	409,564	69,050
	Diverse sociala ändamål:				
41	Nationalföreningens mot emigrationen verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst		10,000		
42	Stiftelsen »Hemmet Fristad», <i>förslagsanslag</i> , högst		20,000		
43	Småbrukskolonin Emaus i Norrtälje, <i>förslagsanslag</i> , högst		5,000		
44	Drottning Sophias skyddshem, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,000		39,000
	Säger för sociala verk och inrättningar			3,144,664	16,179,815

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
H. Försäkringsinspektionen.					
1	Upprätthållande av försäkringsinspektionens verksamhet, <i>reservationsanslag</i> , att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå			85,200	
I. Diverse.					
1	Schematisk förteckning och beskrivning öfver Sveriges vattenfall, <i>reservationsanslag</i>				52,500
2	Bestridande av utgifterna för statens biografbyrå, <i>reservationsanslag</i> , att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå				35,000
3	Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,500
4	Regeringsrättens årsbok, <i>förslagsanslag</i>				12,000
5	Odling av frön för uppdragande av medicinalväxter m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				3,000
6	Allmän utredning angående Sveriges inre vattenvägar, <i>reservationsanslag</i>				87,000
7	Bekämpande av arbetslösheten, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,000,000
8	Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>				12,000
9	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			375,000	
10	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			300,000	
11	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, <i>förslagsanslag</i>			2,200,000	
12	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			280,000	
13	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			32,000	
14	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>			550,000	
15	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			199,997	
Säger för diverse				3,936,997	2,204,000
Summa				26,925,960	28,571,940

STOCKHOLM, K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI, 1919.
